

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

OSPDH
Centro de Investigación Observatorio del
Sistema Penal y Derechos Humanos

SISTEMA DE REGISTRE I COMUNICACIÓ DE VIOLÈNCIA INSTITUCIONAL

Amb el suport i la col·laboració de:

CONSELL DELS IL·LUSTRATS COL·LEGIS
D'ADVOCATS DE CATALUNYA

ÍNDEX

PRESENTACIÓ.....	5
A càrrec de <i>Juan E. Méndez</i> . Relator especial sobre la tortura de l'ONU	
PRÒLEG.....	7
A càrrec de <i>Dr. Josep A. Plana</i> . Vicerector del Grupo UB, TIC y Servicios Comunes. Universitat de Barcelona	
DICTÀMENT JURÍDIC.....	9
A càrrec de <i>Joan Parés Puig</i> . Lletrat de Serveis Jurídics de la Universitat de Barcelona	
Part I	
INTRODUCCIÓ.....	15
SISTEMA DE REGISTRE I COMUNICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA INSTITUCIONAL (SIRECOVI).....	15
1. Introducció.....	15
2. Funcionament del sistema i desenvolupament de les eines.....	16
3. Beneficiaris de les eines.....	18
4. Treball en xarxa.....	19
5. Avaluació i transparència.....	19
Part II	
ORGANISMES INVOLUCRATS.....	23
I. ÀMBIT ESTATAL.....	23
A. INSTITUCIONS.....	23
1. Síndic/a de Greuges.....	23
2. Síndica de Greuges de Barcelona.....	24
3. Direcció General de Serveis Penitenciaris (DGSP).....	24
4. Jutjat de Vigilància Penitenciària.....	25
5. Direcció General de la Policia. Mossos d'Esquadra.....	25
6. Guàrdia Urbana de Barcelona.....	26
7. Delegació de Govern de Catalunya.....	27
8. Comissions del Parlament de Catalunya.....	28
9. Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura (<i>Defensor del Pueblo</i>).....	29
B. ORGANITZACIONS SOCIALS.....	30
10. Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura (CPDT).....	30
11. Irídia. Centre per a la Defensa dels Drets Humans.....	32
12. Malla.....	32
13. SOS Racisme.....	33
14. Associació EXIL.....	34

15. Amnistia Internacional Catalunya.....	35
16. Rights International Spain (RIS).....	37
17. Asociación Pro Derechos Humanos de España (APDHE).....	37
II. ÀMBIT INTERNACIONAL.....	38
A. INSTITUCIONS.....	38
a. EUROPA.....	38
18. Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (CPT).....	38
b. ONU.....	39
19. Relator especial de l'ONU sobre la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants.....	39
20. El subcomitè per a la prevenció de la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants (SPT).....	40
B. ORGANITZACIONS SOCIALS.....	41
21. Organització Mundial Contra la Tortura (OMCT).....	41
22. Red Euro Latinoamericana para la Prevención de la Tortura y la Violencia Institucional (RELAPT).....	43
23. Observatori Europeu de Presons (EPO).....	45
Part III	
PROTOCOLS DE FUNCIONAMENT.....	49
I. PROTOCOL DE PROTECCIÓ DE DADES I OBTENCIÓ DEL CONSENTIMENT INFORMAT.....	49
1. Obtenció del consentiment informat.....	49
2. Protecció de dades personals i privacitat.....	49
3. Quin tipus d'estàndards seran utilitzats?.....	49
4. Model de consentiment informat.....	50
II. PROTOCOL DE VERIFICACIÓ INDICIÀRIA DEL CAS OBTINGUT.....	50
1. Accions prèvies a emprendre per a l'activació o arxiu de les informacions rebudes.....	50
2. Activació del SIRECOVI i ordres de prelació.....	50
III. PROTOCOL DE GARANTIA DEL DRET A LA PRESUMPCIÓ D'INNOCÈNCIA.....	51
1. Raó legal.....	51
2. Fonamentació constitucional.....	51
3. Respecte d'aquest dret en l'actuació del SIRECOVI.....	51
Part IV	
FORMULARI DE COMUNICACIÓ.....	55

Para el trabajo que lleva a cabo la Relatoría sobre la Tortura de las Naciones Unidas, es sumamente importante poder contar con instrumentos que desarrollen una rigurosa metodología de verificación de los casos de violencia institucional que se le remiten. Ello supone que las organizaciones de derechos humanos, las corporaciones profesionales y las instituciones académicas que trabajan en esta materia, realicen un proceso de desarrollo de testimonios y evidencias que permitan a la Relatoría examinar la verosimilitud “prima facie” de los hechos que se denuncian, condición indispensable para iniciar el tratamiento del caso a través de la comunicación dirigida al Estado presuntamente responsable.

En ese sentido, dispositivos como el "Sistema de registro y comunicación de la violencia institucional" (SIRECOVI), creado por el Observatorio del Sistema Penal y los Derechos Humanos de la Universidad de Barcelona, son de suma importancia para el buen funcionamiento y eficacia del trabajo de la Relatoría. La mejor manera de ejecutar los mandatos y prescripciones normativas plasmados en la Convención contra la Tortura y Otros Tratos o Penas Crueles, Inhumanos o Degradantes de 1984 es, precisamente, poner en práctica metodologías de investigación y acreditación de los actos que configuran graves violaciones a esas normas. Los operadores de los sistemas penales y la comunidad que integra el Derecho Internacional de los Derechos Humanos, debemos colaborar activamente en esa dirección.

El SIRECOVI constituye un ejemplo prometedor en ese sentido.

Juan E. Méndez

*Relator Especial sobre la Tortura de las Naciones Unidas
Washington, 20 de abril de 2016*

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Josep Antoni Plana Castellví
Vicerector

Vicerectorat d'Afers Econòmics, Grup UB,
TIC i Serveis Comuns

Gran Via
de les Corts Catalanes, 585
08007 Barcelona

Tel. +34 934 031 138
vr-grupub.tic@ub.edu
www.ub.edu

PRESENTACIÓ

Des de l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona (OSPDH), en els darrers dos anys, s'ha treballat en la configuració del "*Sistema de Registre i Comunicació de la Violència Institucional*" (SIRECOVI) el qual ha estat sotmès a una sèrie de validacions nacionals i internacionals.

Aquest Sistema, ha de ser entès com un dispositiu que pretén, en llavors al principi de protecció de les víctimes, col·laborar amb les institucions públiques, entitats de la societat civil i òrgans de protecció dels drets humans (tant en la seva dimensió nacional, quant europeu i la pròpia del sistema universal) per contribuir amb elles al mandat superior del respecte a la integritat i dignitat de les persones que es troben sota tutela.

El SIRECOVI es posa en funcionament amb la comunicació a l'Observatori d'una víctima, la seva família, advocat, o organització que tingui coneixement d'una situació de tortura, o risc que ocorri, en un espai de privació de llibertat. A partir d'aquest moment es registra el cas i es segueix una sèrie de passos protocolitzats per a comunicar, segons sigui el cas i en virtut de les seves competències, a autoritats autonòmiques, estatals, regionals i internacionals aquesta situació. Posteriorment s'efectuarà un seguiment del mateix i es generarà una base de dades que permeti la cartografia i anàlisi global dels mateixos.

Per a la preparació del sistema, un conjunt d'experts investigadors de l'OSPDH ha treballat des de la Universitat de Barcelona i ho ha presentat per al seu debat i validació posterior, a institucions de Catalunya i de l'Estat espanyol (que es detallaran en un altre document), així com davant experts del Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura del Consell d'Europa i la Relatoria sobre la Tortura de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides. Les contribucions d'aquests organismes internacionals han estat clau per a la deguda articulació del SIRECOVI.

Finalment, la Universitat de Barcelona va remetre als seus Serveis Jurídics tota la documentació relativa a aquest Sistema, elaborant-se un Dictamen en el qual es posa de manifest que el mateix respecta els aspectes ètics, deontològics i legals en la seva correcta execució.

La Universitat de Barcelona, en conseqüència, presenta aquesta important eina i compleix així amb la seva obligació de rendició de comptes vers la societat i transferència del coneixement en matèria de protecció efectiva dels drets humans.

Josep Antoni Plana i Castellví
Vicerector d'Afers Econòmics, Grup UB,
TIC i Serveis Comuns

Barcelona, 5 de maig de 2016

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Serveis Jurídics

Balmes, 21, 1r 2a
08007 Barcelona

Tel +34 934 037 017

Fax +34 934 034 993
serveisjuridics@ub.edu
www.ub.edu

En evacuació de consulta formulada pel Vicerectorat de Grup UB, TIC i Serveis Comuns, respecte els riscos de participar en el *Sistema de Registre i Comunicació de la Violència Institucional* (en endavant *Sistema*) de l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona, el sotasignat emet el següent,

INFORME:

En aquest informe s'analitzen les responsabilitats patrimonial i penal, que se'n poden derivar per a la Universitat de Barcelona, en relació amb les activitats i actuacions que se'n deriven de la posada en marxa del *Sistema*.

Vist el text del document sotmès a la consideració d'aquests Serveis Jurídics, s'observa que el *Sistema* està adreçat a la creació d'un conjunt d'eines que permeten (1) *Obtenir un diagnòstic de la situació de la violència institucional en el context en què s'apliquin*, (2) *desenvolupar un sistema de comunicacions amb organismes nacionals i internacionals segons mandat i competència*, (3) *cartografiar les situacions detectades a través d'un mapatge de lliure consulta*, i (4) *desenvolupar una base documental multifont per a la millora continua del propi sistema, així com recurs per a d'altres beneficiaris*.

Resulta clar que hi ha tres aspectes que tenen a veure exclusivament amb tasques de recerca, els apartats 1, 3 i 4, i un altre adreçat a la comunicació de les dades obtingudes a entitats i organismes nacionals i internacionals, l'apartat 2. Respecte els tres primers aspectes, de forma clara s'incardinen en les competències en l'àmbit de recerca, que té atorgada la Universitat, en virtut del que disposa l'article 1 de la Llei Orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats.

En relació amb el darrer aspecte, en el document analitzat es pot llegir: *Les dades seran tractades únicament per l'OSPDH, conforme a les normatives de protecció de dades personals regionals i nacionals aplicables, i mantenint la confidencialitat de la informació protegida per llei. És a dir, depenent de la sensibilitat de les dades, seran aplicades diferents mesures organitzatives i tècniques destinades a garantir la seguretat de les mateixes*.

Per altra banda, entre les activitats que s'activen amb el *Sistema* hi ha la comunicació immediata a les institucions competents que han de respondre del cas, Administració Penitenciària, Cossos i Forces de Seguretat estatal, autonòmiques o locals, Autoritats judicials, Jutges de Vigilància Penitenciària, Col·legis d'Advocats – torn d'ofici penal –, i encara d'altres que realitzen tasques preventives i de vigilància en relació amb els actes de violència. En aquest sentit, l'article 4 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú, textualment disposa:

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Artículo 4. Principios de las relaciones entre las Administraciones Públicas.

1. Las Administraciones públicas actúan y se relacionan de acuerdo con el principio de lealtad institucional y, en consecuencia, deberán:

(... / ...)

c) Facilitar a las otras Administraciones la información que precisen sobre la actividad que desarrollen en el ejercicio de sus propias competencias.

d) Prestar, en el ámbito propio, la cooperación y asistencia activas que las otras Administraciones pudieran recabar para el eficaz ejercicio de sus competencias.

2. A efectos de lo dispuesto en las letras c) y d) del apartado anterior, las Administraciones públicas podrán solicitar cuantos datos, documentos o medios probatorios se hallen a disposición del ente al que se dirige la solicitud. Podrán también solicitar asistencia para la ejecución de sus competencias.

3. La asistencia y cooperación requerida sólo podrá negarse cuando el ente del que se solicita no esté facultado para prestarla, no disponga de medios suficientes para ello o cuando, de hacerlo, causara un perjuicio grave a los intereses cuya tutela tiene encomendada o al cumplimiento de sus propias funciones. La negativa a prestar la asistencia se comunicará motivadamente a la Administración solicitante.

(... / ...)

Com resulta palmari, l'OSPDH de la Universitat de Barcelona ha de posar en coneixement de les Autoritats i Administracions Públiques, competents en cada cas, aquells fets d'actes de violència que en sigui coneixedor per l'activitat lícita que desenvolupa.

Altrament, l'article 101 de la Llei d'Enjudiciament Criminal diu:

La acción penal es pública.

Todos los ciudadanos españoles podrán ejercitarla con arreglo a las prescripciones de la Ley.

Amb les excepcions de l'article 104, referit als delictes d'estupre, calumnies i injúries que són perseguibles només a instància de part, el coneixement de l'existència d'un fet que pot ser constitutiu de delicte habilita l'OSPDH per comunicar de la seva existència a les Autoritats i Administracions públiques competents.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

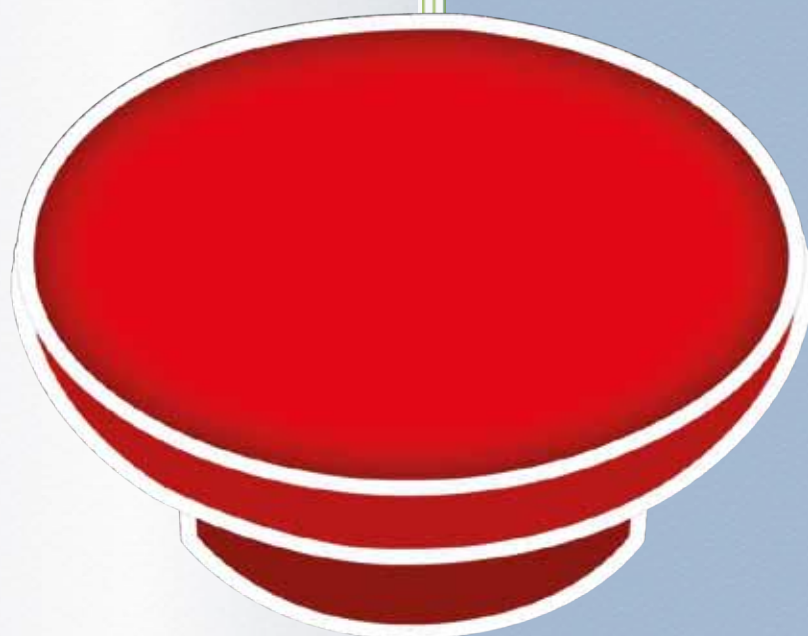
En conseqüència, la correcta execució en la implementació i desenvolupament del *Sistema* per part de l'OSPDH no ha de comportar responsabilitat patrimonial o penal per a la Universitat de Barcelona.

Barcelona, 3 de febrer de 2016.

Joan Parés Puig
Lletrat
Serveis Jurídics

PART I

INTRODUCCIÓ

SIRECOVI

PART I INTRODUCCIÓ

SISTEMA DE REGISTRE I COMUNICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA INSTITUCIONAL (SIRECOVI)

1. Introducció

A 31 anys de l'aprovació de la Convenció de les Nacions Unides contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, els actes de violència als espais de privació de llibertat continuen existint de manera persistent. La permanència de situacions de tortura en $\frac{3}{4}$ parts del món (Amnistia Internacional, 2014), requereix de propostes creatives que representin solucions reals per a la prevenció, reacció i sistematització dels casos. La definició de tortura universalment acceptada és aquella inclosa en la Convenció contra la Tortura i altres Tractes o Penes cruels, Inhumans o Degradants, aprovada l'any 1984 per l'Assemblea General de Nacions Unides, que estableix en el seu primer article:

«s'entendrà per «tortura» tot acte pel qual s'infligeix intencionadament a una persona dolors o patiments greus, ja siguin físics o mentals, amb l'objectiu d'obtenir d'ella o d'un tercer informació o una confessió, de castigar-la per un acte que hagi comès, o se sospiti que hagi comès, o d'intimidat o coaccionat a aquesta persona o a d'altres, o per qualsevol raó basada en qualsevol tipus de discriminació, quan esmentats dolors o patiments siguin infligits per un funcionari públic o una altra persona en l'exercici de funcions públiques, a instigació seva, o amb el seu consentiment o aquiescència. No es consideraran tortures els dolors o patiments que siguin conseqüència, únicament, de sancions legítimes, o que siguin inherents o incidentals a aquestes.»¹

Però més enllà d'aquesta noció del terme, procurem avançar en l'abordatge de la tortura, pensant-la com a un fenomen social de caràcter multidimensional.² Les diverses institucions que treballen en aquest camp han demostrat que, tot i els nombrosos instruments internacionals vigents, la tortura i els tractes inhumans i degradants, lluny de ser fenòmens excepcionals, impregnen la normalitat d'aquells espais, també en contextos democràtics. En canvi, l'actual dimensió del fenomen és encara desconeguda, especialment respecte de la documentació de casos concrets, les circumstàncies i freqüències en els que aquests es desenvolupen i el camí que els mateixos prenen al ser comunicats i/o denunciats.

L'Observatori del Sistema Penal i Drets Humans (OSPDH) de la Universitat de Barcelona, en el decurs dels seus 15 anys de treball en la recerca del funcionament de les institucions del sistema penal i en la promoció dels drets humans, ha identificat greus ineficiències en les respostes concretes i immediates davant casos de violència institucional i de tortura. Una de les raons que dificulten la resposta efectiva davant els casos és precisament la manca d'informació respecte de casos en sí

¹ Amnesty International, Stop Torture Campaign 2014. Disponible a: <https://www.amnesty.org/en/get-involved/stop-torture/>

² Amb això fem referència a que la noció de tortura excedeix els maltractaments físics, i ha de tenir en compte, per exemple, els trasllats recurrents i agreujats, les requises violentes, la manca i/o deficiència dels serveis de salut i alimentació, les condicions inhumanes de detenció i els aïllaments prolongats, entre d'altres.

mateixos o de les seves particularitats.³ És per això que, des de l'Àrea de Privació de Llibertat i Drets Humans de l'Observatori, s'ha dissenyat un Sistema de Registre i Comunicació de la Violència Institucional que, de forma integrada pretén incidir sobre els punts crítics identificats per poder fer una sistematització dels casos, reforçar el seu seguiment, prevenir revictimitzacions de les persones afectades i la comissió de nous casos.

Des del SIRECOVI, ens acollim a la definició de Violència Institucional aportada per la Secretaria Regional de l'Amèrica Llatina per a l'estudi sobre la violència contra nenes, nens i adolescents (2006:54),⁴ entenent per ella les distintes formes de violència exercides per les institucions de l'Estat, els seus òrgans i agents, en funció del manteniment de la llei i l'ordre. D'aquesta manera, es consideren manifestacions de Violència Institucional tant accions directes exercides pels funcionaris de l'Estat o de qui es trobi en l'exercici de funcions o en manament d'aquests, com situacions de tipus estructural o contextual que, sense suposar un dol concret, són resultat de la passivitat política e institucional.

El sistema aquí presentat es planteja els següents objectius:

- Enfortir els esforços institucionals destinats a la protecció i rehabilitació de les víctimes de la violència institucional.
- Millorar la cooperació i articulació entre organitzacions de drets humans en relació a la prevenció de la tortura, incrementant el seu potencial.
- Formular recomanacions per a la presa de decisions de polítiques públiques i promoure reformes democràtiques basades en informació actualitzada, veraç i sistematitzada sobre les situacions de risc que generen més vulnerabilitat en persones detingudes.
- Construir coneixement comparat sobre la conceptualització i extensió de la tortura i els tractes cruels, inhumans i degradants.

2. Funcionament del sistema i desenvolupament de les eines

El SIRECOVI s'estructura en tres eines diferenciades que, en el seu conjunt, permetran (i) Obtenir un diagnòstic de la situació de la violència institucional en el context en el qual s'apliquin. (ii) Comunicar els casos dels que es tingui notícia davant d'institucions públiques i organitzacions de la societat civil tant de caràcter nacional com internacional. (iii) Cartografiar les situacions detectades mitjançant un mapatge de lliure consulta.

És important assenyalar que el Sistema presentat no constitueix cap mecanisme processal relatiu als fets que detecti, sinó que es tracta d'un dispositiu de comunicació especialment centrat en la protecció de les víctimes de violència institucional que pretén, entre d'altres aspectes, potenciar un ús ràpid i àgil dels organismes internacionals de protecció dels drets humans.

Les tres eines dissenyades conformen un sistema orientat de manera conjunta, articulad i integrat per a complir els objectius assenyalats. Es tracta de 1) Sistema d'alerta i comunicació; 2) Cartografia; 3) Base de dades vers casos de tortura. En la seva totalitat, el sistema funciona mitjançant procediments estandarditzats que garantiran l'eficiència en la rapidesa de la resposta inicial davant la recepció de la denúncia, així com la uniformitat en la gestió dels casos i la sistematització dels mateixos.

³ Veure Privación de libertad y derechos humanos, OSPDH, 2008; i Rivera Beiras, I. «Penología y actuarialismo», en Revista de Derecho Penal y Criminología, Buenos Aires, Maig 2015.

⁴ Secretaria Regional de l'Amèrica Llatina per a l'estudi sobre violència contra nenes, nens i adolescents (2006) Informe de l'Amèrica Llatina en el marc de l'Estudi Mundial de les Nacions Unides. Recuperat el 15 d'abril, de: [http://www.unicef.org/lac/Estudio_violencia\(1\).pdf](http://www.unicef.org/lac/Estudio_violencia(1).pdf)

2.1. Sistema d'alerta i comunicació

La primera eina consisteix en una aplicació de *software* de gestió exclusiu que permet articular l'activació del Sistema, la notificació de casos davant de les institucions i organitzacions, i dur a terme el seu seguiment.

Els passos van des de la recepció d'una situació violenta fins a la notificació institucional a les diverses instàncies amb competència en la matèria; un registre exhaustiu de la situació presentada i seguiment posterior i multidireccional del cas (de recepció i transmissió d'informació entre els diferents actors compromesos).

L'eina de comunicació permet intervenir en una doble dimensió, tant preventiva com reactiva, que es dedueix de l'existència de dues possibles situacions:

- i) Perill potencial de submissió d'una persona a maltractaments o tortures (dimensió preventiva, davant d'una situació de risc detectada)
- ii) Acte de violència institucional consumat o en marxa (dimensió reactiva).

Activació

El Sistema s'activa quan l'OSPDH rep una notícia per tortures o tractes inhumans o degradants succeïts en espais de privació de llibertat. La comunicació o l'avís pot provenir de la pròpia víctima, els seus familiars, el seu advocat/da u ONG, ja sigui per mitjans físics o electrònics.

Per a procedir a l'activació de l'eina, l'OSPDH «prem un botó vermell» d'alerta, comptant sempre amb el consentiment atorgat (i degudament informat) de qui comunica el fet, respectant tant els principis ètics i legals, com el dret a la presumpció d'innocència del presumpte agressor.

Fitxa de cas

Una vegada s'ha tingut coneixement del tema, es completarà una fitxa de cas, desglossant les

característiques de la situació per la qual el sistema s'ha activat. Aquest instrument amb el seguiment de les respostes dels organismes receptors de la comunicació, generaran un banc de dades de caràcter intern. Les dades seran tractades únicament per l'OSPDH, segons les normatives de protecció de dades personals regionals i nacionals aplicables, i mantenint la confidencialitat de la informació protegida per llei. És a dir, depenent de la sensibilitat de les dades, seran aplicades diferents mesures organitzatives i tècniques destinades a garantir la seguretat de les mateixes. Per a aquesta fi, la Universitat de Barcelona ha creat i registrat a l'Agència Catalana de Protecció de Dades el fitxer anomenat «SIRECOVI».⁵

Notificació institucional

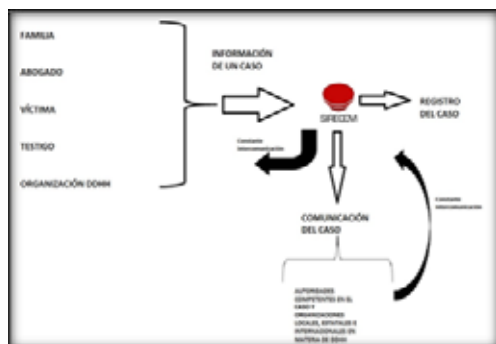
De manera paral·lela a la tasca d'alimentació de la «fitxa de cas», comença el procediment de comunicació a les institucions competents que han de respondre del cas; així com a organitzacions públiques i de defensa dels drets humans. Els comunicats es faran arribar per vies formals i escrites; mitjançant un document (bi o trilingüe), prèviament dissenyat i ajustat a les respectives facultats i competències dels destinataris.

Els possibles receptors de les comunicacions se subdivideixen en tres àmbits diferenciats: regional o autonòmic, estatal i internacional. En l'àmbit regional constituïrien possibles receptors, per exemple el Síndic de Greuges, organitzacions locals de drets humans, Col·legis d'Advocats, administracions pròpies dels cossos policials autonòmics i municipals, jutges de vigilància penitenciària, autoritats parlamentàries competents, la Direcció General de Serveis Penitenciàries en el cas de Catalunya, etc. En l'àmbit nacional, trobaríem el Mecanisme Nacional per a la Prevenció de la Tortura, i a La Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura. A l'àmbit internacional, els organismes comunicats

⁵ Publicat al DOGC el 21 de juliol de 2016.

podran ser el Sistema Universal de Nacions Unides (NN.UU.), regional (Inter-americà i europeu) i les organitzacions internacionals de Drets Humans (ex.: Red Euro-Ilatinoamericana de Prevenció de la Tortura i la Violència Institucional, Amnistia Internacional, Rights International Spain, European Prison Observatory, etc.).

Exemple de cas:⁶

2.2. Cartografia

Una segona eina, i que es desprèn de l'anterior, és l'elaboració d'un mapa digital que permetrà identificar la distribució geogràfica dels casos detectats, amb una descripció adjunta de les circumstàncies i el lloc on es va registrar el cas (respectant sempre la confidencialitat que cada situació demandi), intervenint sobre la xifra negra que habita a la dimensió real de la tortura.

Aquesta eina serà de consulta pública mitjançant la pàgina web del SIRECOVI.⁷

Font: captura de la pàgina web del SIRECOVI.

⁶ Font: elaboració pròpia.

⁷ <https://sirecovi.ub.edu/>

2.3. Centre obert de documentació

La tercera eina del sistema està especialment destinada a resoldre la problemàtica de la carença d'informació sistematitzada i de bases oficials amb un criteri unificat i metodològicament rigorós, que constitueix un permanent obstacle per a la tasca d'ONG, institucions públiques i per als Mecanismes de Prevenció de la Tortura. Obstacles que, conseqüentment, recauen en una lleu incidència en instàncies de decisió política, producte del desconeixement de la dimensió real del fenomen de la violència institucional.

El Centre Obert de Documentació, que té previst desenvolupar-se en una segona etapa de producció del SIRECOVI, disposarà dels informes del treball analític elaborats amb els resultats del sistema d'alerta i comunicació, així com una recopilació i sistematització d'informació en la matèria, provenint de fonts externes, i normativa específica de caràcter nacional e internacional, informes elaborats per organismes públics i de la societat civil des de les seves experiències pràctiques i de vigilància i registres parcials i locals de casos disponibles al moment. Això implicarà, també, l'elaboració d'un *Thesaurus*; un manual de terminologia que delimiti les unitats d'anàlisi i casos d'intervenció de les eines; així com la contribució al debat conceptual en l'àmbit dels drets humans.

3. Beneficiaris de les eines

Per la complexitat del fenomen que s'aborda, la implementació de les eines que componen el sistema aquí presentat, tindrà efectes sobre diferents grups socials. En un moment immediat, l'impacte recaurà sobre les víctimes de la violència institucional, assumint, mitjançant l'activació del sistema d'alerta i comunicació, la tasca de mitigar les situacions de risc de comissió de tractes cruels i degradants; tanmateix fent efectiu el dret d'accés a la justícia.

En un àmbit més general, la possibilitat de comptar amb informació veraç i sistematitzada en una base de dades d'accés públic,

generada per contribucions externes (però principalment produïda per una aportació pròpia), impactarà en els operadors del sistema penal i en la comunitat acadèmica, els quals troben, de manera recurrent, un buit en les fonts d'informació mitjançant les quals accedir a xifres concretes i coneixement de les característiques dels casos.

4. Treball en xarxa

Un dels eixos sobre els quals es fonamenta el treball i funcionament del SIRECOVI radica en el seu treball en xarxa. El sistema comunicacional, el respecte a la protecció de dades de caràcter personal, i els protocols d'actuació fan necessari que el SIRECOVI configuri, de manera pública, una xarxa d'institucions i organitzacions que poden ser destinatàries de les comunicacions. Tanmateix, moltes de les organitzacions de drets humans que formen part d'aquesta xarxa podran actuar com a informants, enviant al SIRECOVI una primera notícia sobre un presumpte cas de maltractaments.

El sistema informàtic desenvolupat pel SIRECOVI permet en tot cas fer un seguiment de les comunicacions, remetre i rebre informació, sistematitzant els casos i fent més ràpida i efectiva l'actuació coordinada d'institucions, organitzacions i interessats.

En aquest sentit ha estat de màxima importància el conveni de col·laboració signat entre la Universitat de Barcelona i el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya (CICAC) el darrer 1 de setembre de 2016, mitjançant el qual s'ha acordat l'habilitació a la pàgina web del CICAC i a la dels 14 Col·legis d'Advocats de Catalunya, d'un enllaç al formulari de comunicació amb el SIRECOVI. Alhora, l'OSPDH es compromet a visitar els col·legis i a fer jornades de presentació de l'eina. Aquest conveni és una peça fonamental per poder treballar amb els i les advocades que fan possible l'accés a la justícia de les persones privades de llibertat.

5. Avaluació i transparència

Pensant en la projecció de les eines a llarg termini, serà fonamental que el disseny del sistema, el seu funcionament i impacte estiguin sotmesos a una constant avaluació de caràcter intern i extern, respecte al seu objectiu central de prevenir i actuar sobre les situacions de violència institucional. Per a aquest objectiu, es planificaran jornades d'experts i seminaris d'intercanvi, per a pensar de manera crítica les fortaleses i ajustos que el sistema requereixi.

De la mateixa manera, serà imprescindible una tasca de difusió dels avenços, troballes i accions concretes realitzades en el marc general de desenvolupament del sistema. Per a tal fi, es preveu l'elaboració d'Informes Anuals que donin registre i valoració de les situacions detectades i comunicades; així com de les respostes i decisions institucionals adoptades. Les eines de la cartografia i el Centre de Documentació, per una altra banda, estaran en permanent actualització, publicades a la pàgina web, destinada especialment a aquesta finalitat.

Cal destacar que el Sistema de Registre i Comunicació de la Violència Institucional, disposa d'un comitè de validació, integrat per reconeguts experts en la protecció de drets humans de països d'Europa i de l'Amèrica Llatina: Pat Carlen (UK), Stella Maris Martinez (Argentina), Marta Iris Muñoz Cascante (Costa Rica), Mauro Palma (Consell d'Europa), Raúl E. Zaffaroni (Cort Interamericana de Drets Humans), i Luigi Ferrajoli (Itàlia).

PART II ORGANISMES INVOLUCRATS

I. ÀMBIT ESTATAL

A. INSTITUCIONS

1. Síndic/a de Greuges⁸

Breu ressenya històrica

El 20 de març de 1984 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 14/1984 del Síndic/a de Greuges, dotant a la institució de facultats de supervisió sobre l'Administració pública de la Generalitat i sobre els ens locals de Catalunya.

Al desembre de 2009, i en compliment de l'article 62.2 del nou Estatut d'Autonomia s'aprova la Llei 24/2009 del Síndic/a de Greuges, la qual li atribueix al Síndic/a la condició d'Autoritat Catalana de Prevenció de la Tortura i altres tractes cruels o inhumans.

El 5 de març de 2015, el Tribunal Constitucional va declarar la inconstitucionalitat de diversos articles d'aquesta llei. Donant compliment a aquesta sentència, el Síndic/a va dictar la resolució del 9 d'abril del 2015 mitjançant la qual es crea el Mecanisme Català de Prevenció de la Tortura i d'altres tractes cruels o inhumans (MCPT) i es reestructuren les seves funcions.

Estructura

El Síndic/a és elegit pel Parlament per les tres cinquenes parts dels seus membres. Compta amb un equip de treball format per un adjunt general que li assisteix en l'exercici del càrrec, un adjunt per la defensa dels drets dels

infants, i altres adjunts sectorials de creació facultativa.

Les funcions del MCPT es desenvolupen mitjançant l'Equip de Treball del Síndic/a de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, amb l'assistència i l'assessorament del Consell Assessor per a la Prevenció de la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants.

L'Equip està integrat per: (a) El Síndic/a. (b) Dos membres del Consell Assessor del Síndic/a de Greuges per a la Prevenció de la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants. Són escollits pel Parlament i nomenats pel president o presidenta del Parlament per a un mandat coincident amb el del Síndic/a. (c) Dos professionals designats pel Síndic/a que poden ser persones al servei del mateix.

Mandats i activitats

El Síndic/a de Greuges té la funció de protegir i defensar els drets i llibertats reconeguts per la Constitució i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Supervisa amb caràcter exclusiu l'activitat de l'Administració de la Generalitat i la dels organismes públics o privats vinculats o de la seva dependència. Investiga les possibles vulneracions de drets o llibertats tant a partir de queixes rebudes, com per iniciativa pròpia (actuacions d'ofici) i ha de presentar anualment al Parlament un informe sobre les actuacions de la institució.

Segons l'article 69.1 de la Llei 24/2009 del Síndic/a de Greuges actua com MCPT en

⁸ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.sindic.cat/>

tots els espais i llocs en què es trobin persones privades de llibertat localitzades a Catalunya. Les seves funcions es troben consagrades a l'article 71 de la mateixa llei, on es manifesta que es troba capacitat per a: a) Visitar periòdicament els espais en què es trobin persones privades de llibertat. b) Fer recomanacions a les autoritats competents. c) Formular propostes i recomanacions sobre els avantprojectes de llei en aquesta matèria.

2. Síndica de Greuges de Barcelona⁹

Breu ressenya històrica

La creació de la figura d'una Síndica per a la ciutat de Barcelona té el seu origen a la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans, elaborada a Barcelona i aprovada a Saint-Denis. Aquesta Carta «va ser el motor del canvi legislatiu a Catalunya per dotar els municipis d'un *ombudsman* local o defensor del poble com a institució independent i imparcial, i per això mateix el Reglament remet a aquesta Carta Europea per relacionar els drets que han de ser objecte d'especial defensa. El Ple del Consell Municipal de l'Ajuntament de Barcelona va aprovar el Reglament de la Sindicatura de Greuges el dia 21 de març de 2003, i més tard, amb data de 19 de gener de 2005, es van reglamentar els aspectes complementaris de l'organització i el seu funcionament.».

Estructura

És un òrgan unipersonal complementari de l'administració municipal però independent, al no rebre ordres municipals.

Mandats i activitats

La Síndica de Greuges de Barcelona «té la funció de defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans i ciutadanes de Barcelona i també de les persones que

es trobin a la ciutat encara que no en siguin residents. Amb aquesta finalitat supervisa l'actuació de l'Administració municipal i dels serveis públics que en depenen».

La Síndica actua per sol·licitud de qualsevol persona física o jurídica que presenti una queixa. També pot fer-ho d'ofici, és a dir, per iniciativa pròpia, quan consideri que cal emprendre alguna investigació en defensa dels drets de la ciutadania. Les seves actuacions són gratuïtes i no cal l'assistència d'advocat/da ni procurador/a. Les queixes que se li formulen no afecten els terminis previstos per a l'exercici d'accions en via administrativa o jurisdiccional.

La Síndica de Greuges pot supervisar l'activitat de l'Administració municipal, formular advertiments, recomanacions i suggeriments que facilitin la resolució dels problemes objecte de queixa, i per millorar el funcionament de l'Administració municipal.

Igualment, pot proposar fórmules de conciliació o d'acord per facilitar una resolució ràpida i satisfactòria de la queixa..

3. Direcció General de Serveis Penitenciaris (DGSP)¹⁰

Breu ressenya històrica

La Direcció General de Serveis Penitenciaris es va crear a partir de la transferència competencial realitzada per l'Estat espanyol a Catalunya en matèria penitenciària, mitjançant el Reial Decret 3482/1983, de 29 de desembre. Aquest organisme és l'encarregat de gestionar l'execució penal a Catalunya, ostentant funcions de direcció, organització i inspecció de les institucions penitenciàries situades a la comunitat autònoma de Catalunya. El Servei d'Inspecció de la Direcció General de Serveis Penitenciaris és l'encarregat de supervisar el

⁹ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.sindicadegreugesbcn.cat/ca/sindica1.php>

¹⁰ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/reinsercio_i_serveis_penitenciaris/

funcionament dels serveis penitenciaris a Catalunya.

Estructura

La Direcció General de Serveis Penitenciaris depèn del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. De la Direcció General en depenen orgànicament, un Servei de Suport Jurídic i un Servei d'Inspecció; la Subdirecció General de Recursos Humans i Econòmics; la Subdirecció General de Centres i Gestió Penitenciària; la Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat; i els Centres Penitenciaris.

Mandats i activitats

Segons l'article 80 del Decret 194/2013, el Servei d'Inspecció de la Direcció General de Catalunya s'encarrega d'organitzar i supervisar les tasques d'inspecció del personal i els serveis en matèria d'execució penal, vetllant pel compliment efectiu de la normativa vigent al respecte.

Aplica el règim disciplinari dels centres i el seu personal i genera sistemes per avaluar les activitats i els serveis desenvolupats als diferents centres. Proposa, també, com s'ha d'actuar davant les queixes i suggeriments que la ciutadania faci arribar a la Administració en matèria d'execució penal.

4. Jutjat de Vigilància Penitenciària

Breu ressenya històrica

La figura del Jutge de Vigilància Penitenciària apareix delimitada a la Llei Orgànica General Penitenciària 1/1979, de 26 de setembre. S'hi estableix com a garantia de l'execució penal, judicialitzant-la.

Amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei Orgànica, l'execució de les penes no estava controlada pel poder judicial, sinó que la competència exclusiva en aquesta matèria era de l'Administració dels centres penitenciaris.

Estructura

Els Jutjats de Vigilància Penitenciària a Catalunya depenen directament de les Audiències Provincials de Barcelona i Lleida. Els Jutjats de Vigilància Penitenciària situats a Barcelona tenen competència jurisdiccional a les províncies de Barcelona i Girona. El jutjat de Vigilància Penitenciària de Lleida té competència jurisdiccional a les províncies de Lleida i Tarragona.

Mandats i activitats

Segons l'article 76 de la Llei Orgànica 1/1979, el Jutge de Vigilància té atribucions per fer complir la pena imposada, resoldre els recursos referents a les modificacions que pugui experimentar d'acord amb el que prescriuen les lleis i els reglaments, salvaguardar els drets dels interns i corregir els abusos i les desviacions que es puguin produir en el compliment dels preceptes del règim penitenciari.

Els Jutges de Vigilància es poden dirigir a la Direcció General d'Institucions Penitenciàries, i formular propostes referents a l'organització i desenvolupament dels serveis de vigilància, a l'ordenació de la convivència interior en els establiments, a l'organització i activitats dels tallers, escola, assistència mèdica i religiosa, i en general a les activitats regimentals, economicoadministratives i de tractament penitenciari en sentit estricte.

5. Direcció General de la Policia. Mossos d'Esquadra¹¹

Breu ressenya Històrica

El cos dels Mossos d'Esquadra es remunta al segle XVIII, però no és fins l'època de la transició espanyola a la democràcia que el cos dels Mossos d'Esquadra s'estableix normativament com la Policia de la Generalitat de Catalunya. A partir de l'any 1983, el cos

¹¹ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://mossos.gencat.cat/ca>

policial ja disposa de règim jurídic propi com a policia autonòmica catalana.

Des de l'any 1994 els Mossos d'Esquadra comencen a desplegar-se pel territori de Catalunya, substituint els cossos policials estatals que hi havia fins el moment.

Estructura

La Direcció General de la Policia, és una unitat directiva del Departament d'Interior que té adscrit el cos de Mossos d'Esquadra, i que assumeix les funcions del departament en matèria de protecció i seguretat ciutadana.

De la Direcció General de la Policia en depèn orgànicament la Divisió d'Afers Interns, la qual té funcions de suport en matèria disciplinària a les diferents comissaries, de supervisió de les investigacions de suposades accions il·lícites per part de membres de la policia, de supervisió de la instrucció dels expedients disciplinaris i de retirada de l'arma i la credencial del membre de la policia que, presumptament, hagi actuat de manera il·lícita.

De la Divisió d'Afers Interns, sorgeix l'Àrea d'Investigació Interna, la qual té com a funció principal la investigació d'activitats presumptament il·lícites exercides per personal funcionari de la policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra.

Mandats i activitats

Corresponen a l'Àrea d'Investigació Interna la investigació d'aquelles activitats presumptament il·lícites exercides per personal funcionari de policia o en pràctiques de la policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, que puguin ser constitutives d'infracció penal o contràries a l'ètica professional quan comportin sanció disciplinària.

6. Guàrdia Urbana de Barcelona¹²

Breu ressenya històrica

A la Llei 22/1998 del 30 de desembre de la Carta Municipal de Barcelona, parcialment modificada per la Llei 1/2006 de 13 de març, per la qual es regula el règim especial del Municipi de Barcelona, s'estableix, al seu capítol VI relatiu a Seguretat Ciutadana, la competència de l'Alcalde o Alcaldessa de Barcelona en matèria de seguretat ciutadana; la condició de la Guàrdia Urbana com a policia d'autoritat, de seguretat i judicial; i la dependència jeràrquica del Cos respecte de l'alcaldia.

Per decisió plenària del Consell municipal des de juny del 2015, l'Ajuntament de Barcelona compta amb un Comissionat de Seguretat, el qual resta sota dependència jeràrquica directa de l'Alcaldia i assumeix les funcions en matèria de Seguretat Ciutadana que li corresponen a aquesta, entre les que es troba la gerència de la Guàrdia Urbana.

La unitat de règim intern de la Guàrdia Urbana depenia directament de la Prefectura de la Guàrdia Urbana fins l'abril del 2016. A partir d'aquest moment, per decisió del govern municipal, va passar a estar adscrita a l'àrea de Seguretat i Prevenció de l'Ajuntament de Barcelona, passant a denominar-se com Unitat de Deontologia i Afers Interns (UDAI).

Estructura

La UDAI depèn funcionalment de l'àrea de Seguretat i Prevenció, la qual compta amb un òrgan de govern constituït pel Comissionat de Seguretat, el qual depèn funcionalment de l'Alcaldessa, i amb una Gerència de Seguretat i Prevenció, òrgan executiu que depèn funcionalment de la Gerència Municipal i, en última instància, de l'Alcaldessa.

¹² La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://ajuntament.barcelona.cat/guardiaurbana>

Mandats i activitats

Desenvolupament pendent de l'aprovació del Decret que reguli els mandats de la Unitat de Deontologia i Afers Interns (UDAI).

7. Delegació de Govern de Catalunya¹³

Breu ressenya històrica

Les delegacions de Govern són òrgans que fan part de l'Administració perifèrica de l'Estat i depenen directament del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques. Representen el Govern a la comunitat o ciutat autònoma corresponent. Exerceixen la direcció i la supervisió de tots els serveis de l'Administració General de l'Estat i els organismes públics situats al seu territori. D'acord amb l'article 154 de la Constitució Espanyola: «*Un delegat nomenat pel Govern dirigirà l'Administració de l'Estat al territori de la Comunitat Autònoma i la coordinarà, si és procedent, amb l'Administració pròpia de la Comunitat.*»

Estructura

Les delegacions de Govern estan integrades pels següents òrgans:

- subdelegacions del Govern a les províncies i direccions insulars.
- Secretaria General i, si escau, Vicesecretaria General.
- Àrees funcionals per a la gestió dels serveis integrats de Foment, Indústria i Energia, Sanitat i Política Social, Alta Inspecció d'Educació, i Treball i Immigració.
- Gabinet, com a òrgan de suport i assistència immediata al delegat.
- Comissió Territorial d'Assistència, integrada pels subdelegats del Govern, els directors insulars en el seu cas, el Secretari General, el Cap de Gabinet, els directors

de les Àrees Funcionals i els responsables dels serveis no integrats que el Delegat del Govern determini.

A més, els següents Òrgans realitzen funcions en relació amb les delegacions del Govern, d'acord amb la seva normativa específica:

- Servei Jurídic de l'Estat, realitzant funcions d'assistència jurídica.
- Intervenció General de l'Administració General de l'Estat, realitzant les funcions d'intervenció i control financer.

Actualment hi ha 17 Delegacions del Govern, corresponents a cadascuna de les comunitats autònomes i 2 Delegacions del Govern a les ciutats de Ceuta i Melilla.

Mandats i activitats

Els delegats del Govern a les comunitats autònomes tenen diverses competències segons l'Article 23 de la Llei 6/1997, entre les que destaquem les següents:

- Protegir el lliure exercici dels drets i llibertats i garantir la seguretat ciutadana, a través dels Subdelegats del Govern i de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat, la direcció dels quals li correspon al Delegat del Govern, qui exercirà les competències de l'Estat en aquesta matèria sota la dependència funcional del Ministeri de l'Interior.
- Vetllar pel compliment de les competències atribuïdes constitucionalment, a l'Estat i la correcta aplicació de la seva normativa, promovent o interposant, segons correspongui, conflictes de jurisdicció, conflictes d'atribucions, recursos, i altres accions legalment procedents.
- Exercir les potestats sancionadores, expropiatòries i qualssevol altres que els confereixin les normes o que els siguin desconcentrades o delegades.

¹³ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: http://www.seat.mpr.gob.es/portal/delegaciones_gobierno/delegaciones/catalunya/delegado.html

8. Comissions del Parlament de Catalunya¹⁴

Breu ressenya històrica

El Reglament del Parlament de Catalunya estableix com a òrgans de funcionament del Parlament, entre d'altres, les Comissions legislatives i específiques. Són comissions legislatives, a més de les establertes per aquest reglament, les que creï el Ple de la cambra amb aquest caràcter.» (art. 47.2). Són comissions específiques, a més de les regulades per aquest reglament o creades per les lleis, les d'estudi, les d'investigació i les de seguiment creades pel Ple» (Art. 47.4).

Estructura

Les comissions estan formades pels membres designats pels grups parlamentaris en el nombre que determina la Mesa del Parlament, de conformitat amb la Junta de Portaveus. Els grups parlamentaris participen de totes les comissions en proporció als seus membres. Les comissions podran tenir fins a 3 subcomissions i poden, a proposta de la seva mesa o de dos grups parlamentaris, acordar la constitució de grups de treball integrats per un o més representants de cada grup parlamentari, per a que estudiïn i preparin els assumptes encomanats en la comissió, o qualsevol qüestió que, per raó de la matèria, sigui de la seva competència.

Mandats i activitats

Totes les funcions de les comissions estan fixades pel Reglament. Així, aquest estableix que «1. Les comissions tramiten les iniciatives que els encomana la Mesa del Parlament, una vegada escoltada la Junta de Portaveus, o les que el Ple del Parlament els delega. 2. La Mesa del Parlament, a iniciativa pròpia o a petició de les comissions interessades, pot acordar, escoltada la mesa de les comissions

respectives, que una comissió o més d'una informin prèviament sobre una qüestió que sigui de la competència principal d'una altra comissió» (Article 52). En concret, les comissions, mitjançant el President del Parlament, poden:

- Demanar la informació i la documentació que precisin al Govern, a qualsevol autoritat de la Generalitat i als ens locals de Catalunya.
- Requerir la presència de les autoritats i els funcionaris públics de la Generalitat i dels ens locals de Catalunya competents per raó de la matèria que s'hi debat, per a que informin de totes les qüestions sobre les quals siguin consultats amb relació a la seva compareixença.
- Demanar la informació i la documentació a les autoritats de l'Estat, respecte de les competències atribuïdes a la Generalitat, els serveis de les quals encara no hagin estat transferits. Així mateix, poden requerir la presència d'autoritats i funcionaris públics que no pertanyin a l'Administració de la Generalitat, per a que informin sobre qüestions que afectin les funcions del Parlament i els interessos de Catalunya.
- Sol·licitar la presència d'altres persones amb aquesta mateixa finalitat.

Comissions legislatives:

Quant a les competències específiques, «Les comissions legislatives poden tramitar qualsevol iniciativa parlamentària, de conformitat amb la seva competència material, i són les úniques que poden dictaminar sobre els projectes o les proposicions de llei que hagi d'aprovar el Ple, o actuar en seu legislativa plena» (Article 47); i «han de reunir-se, com a mínim, un cop al mes» (Article 59).

Al Ple del dia 20 de gener de 2016, per Resolució 5/XI del Parlament de Catalunya, es van crear les Comissions Legislatives. Les vinculades a les àrees de treball de l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans, i que poden resultar rellevants, són les d'Interior

¹⁴ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.parlament.cat>

i Justícia, amb competència en els següents àmbits:

Comissió d'Interior:

Seguretat Ciutadana, Trànsit, Emergències i Protecció Civil, Prevenció, extinció d'inendis i salvament, Espectacles públics i activitats recreatives i tota altra competència del Departament d'Interior que no estigués atribuïda a cap altra comissió.

Comissió de Justícia:

Administració de Justícia, Serveis Penitenciaris, rehabilitació i justícia juvenil, Dret civil, Associacions, fundacions, col·legis professionals i acadèmies, Notaris i registradors, Mitjans alternatius de resolució de conflictes, i qualsevol altra competència del Departament de Justícia que no estigués atribuïda a cap altra comissió.

Comissions específiques:

Conforme a l'article 62, les comissions específiques poden ser creades pel Ple del Parlament, a proposta de la Mesa o a iniciativa de dos grups parlamentaris o de la cinquena part dels membres del Parlament. Les comissions específiques poden ser d'estudi, d'investigació i de seguiment, i poden tenir una funció concreta o bé la de relacionar-se amb determinades institucions o entitats públiques (Article 47). Les comissions de seguiment tenen per objecte el control específic de determinades actuacions i polítiques públiques del Govern de la Generalitat (Article 64) i les comissions d'estudi tenen per objecte l'anàlisi de qualsevol assumpte que afecti la societat catalana (Article 65). En el cas de les d'investigació, aquestes tenen com a objectiu tractar «poden crear-se pel Ple del Parlament, a proposta de dos grups parlamentaris, de la cinquena part dels membres del Parlament, de la Mesa del Parlament, escoltada la Junta de Portaveus, o del Govern, i tenen com a objectiu tractar «qualsevol assumpte d'interès públic que sigui competència de la Generalitat» (Article 66).

9. Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura (*Defensor del Pueblo*)¹⁵

Breu ressenya històrica

El Protocol Facultatiu de la Convenció de Nacions Unides contra la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumanes o Degradants, adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 18 de desembre de 2002, va ser ratificat per Espanya el 3 de març de 2006 i va entrar en vigor el 22 de juny del mateix any. El Protocol té per objecte la prevenció de la tortura mitjançant l'establiment d'un sistema de visites periòdiques als llocs de privació de llibertat, a càrrec d'un òrgan internacional (el Subcomitè per a la Prevenció de la Tortura, amb seu a Ginebra) i de mecanismes nacionals de prevenció de la tortura.

Després de la assumpció de l'Estat espanyol al citat Protocol Facultatiu, les Corts Generals van decidir, a finals de 2009, atribuir la condició de Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura (MNPT) d'Espanya al *Defensor del Pueblo*, mitjançant la Llei Orgànica 1/2009, de 3 de novembre,¹⁶ que introdueix una disposició final única en la Llei Orgànica 3/1981, de 6 de abril.¹⁷

D'entre les àmplies competències per a la defensa i protecció dels drets fonamentals que exerceix el *Defensor del Pueblo*, el Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura té com a missió fonamental vetllar pel compliment d'allò establert als articles 15 (dret a la vida i a la integritat física i moral) i 17 (dret a la llibertat personal) de la Constitució Espanyola.

Estructura

El Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura s'ha constituït com una unitat inde-

¹⁵ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina Web oficial de la Institució: <https://www.defensordelpueblo.es/> (traducció pròpia).

¹⁶ <https://www.boe.es/boe/dias/2009/11/04/pdfs/BOE-A-2009-17492.pdf>

¹⁷ <https://www.boe.es/boe/dias/1981/05/07/pdfs/A09764-09768.pdf>

pendent a l'estructura orgànica del *Defensor del Pueblo*.

La Unitat del MNPT està formada per un responsable, cinc tècnics i dos administratius amb dedicació exclusiva. Altres dos coordinadors comptabilitzen aquesta tasca amb altres responsabilitats dins el *Defensor del Pueblo* i, esporàdicament, aquesta Unitat pot rebre el suport de tècnics de la Institució, integrants d'altres àrees relacionades amb aquesta matèria, per a la realització de visites.

El disseny complert del MNPT previst a la Llei Orgànica 1/2009, de 3 de novembre, comporta la creació d'un Consell Assessor com a òrgan de cooperació tècnica i jurídica en l'exercici de les funcions pròpies del Mecanisme Nacional de Prevenció.

Així, el Consell estarà integrat pels dos Adjunts del *Defensor del Pueblo* —un dels quals serà el President del mateix— i per un màxim de 10 vocals: un vocal a proposta del Consell General de l'Advocacia Espanyola, un altre designat a proposta de l'Organització Mèdica Col·legial, un tercer a proposta del Consell General de Col·legis Oficials de Psicòlegs d'Espanya, fins a dos representants d'institucions amb les que el *Defensor del Pueblo* tingués subscrits convenis de col·laboració, i, finalment, cinc vocals, que seran designats d'entre les candidatures que, a títol personal o en representació d'organitzacions o associacions representatives de la societat civil, es presentin al *Defensor del Pueblo*.

Mandats i activitats

L'actuació preventiva del Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura consisteix, essencialment en:

- Realitzar inspeccions regulars, no anunciades, a centres de privació de llibertat segons allò establert als articles 112 i 19.a13 del Protocol Facultatiu.
- Elaborar actes d'inspecció i informes, d'acord amb allò establert a l'article 2314 del Protocol Facultatiu.

- Fer recomanacions a les Autoritats segons l'article 19.b del Protocol Facultatiu, mitjançant propostes i observacions sobre la legislació vigent o dels projectes de llei en la matèria, en funció d'allò establert a l'article 19.c del Protocol Facultatiu.

El MNPT recull anualment la seva activitat en un informe que presenta davant les Corts Generals i davant el Subcomitè per a la Prevenció de la Tortura de Nacions Unides, amb seu a Ginebra.

B. ORGANITZACIONS SOCIALS

10. Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura¹⁸ (CPDT)

Breu ressenya històrica

La Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura (CPDT) es va constituir l'any 2004 amb la vocació de treballar per posar fi a la persistència de les tortures i els maltractaments en espais de privació de llibertat en el context de l'Estat espanyol.

Estructura

La CPDT està constituïda per una plataforma que aglutina unes 40 organitzacions amb una dilatada trajectòria en la lluita contra la tortura i la defensa dels drets humans distribuïdes per tot l'Estat espanyol.

L'organització es subdivideix en diverses subdelegacions autonòmiques, estant presents a: Andalusia, Catalunya, Aragó, Galícia, Madrid, Euskal Herria, Castella Lleó i Melilla.

Mandats i activitats

El principal objectiu de la CPDT és vetllar per l'aplicació i el seguiment dels mecanismes internacionals de prevenció de la tortura a

¹⁸ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina oficial de la Institució: www.prevenciontortura.org/

l'Estat espanyol, de manera especial el Protocol Facultatiu de la Convenció contra la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants de les Nacions Unides.

Les principals àrees d'acció de la CPDT són la visibilització, la denúncia i la prevenció de les tortures i maltractaments en el context de l'Estat espanyol.

La CPDT publica anualment un informe que recull les denúncies judicials i/o socials de maltractaments i/o tortures produïdes a l'Estat espanyol de les que l'organització ha tingut coneixement. L'organització disposa d'un sistema intern que permet registrar i sistematitzar les diverses denúncies de tortures i/o maltractaments.

Des de la CPDT, es realitzen periòdicament actes, jornades, seminaris o cursos formatius en diverses matèries relacionades amb la prevenció i denúncia de les tortures i els maltractaments, moltes vegades en col·laboració amb altres organismes.

Entre aquests caldria destacar el Curs d'Extensió Universitària de Capacitació per a la defensa dels drets humans i la prevenció i denúncia de la tortura que es realitza en col·laboració amb l'OSPDH de la Universitat de Barcelona.

La CPDT realitza també jornades de debat a les que assisteixen com a ponents especialistes en la matèria, dirigides tant a organitzacions de la societat civil com a professionals que treballen directament amb víctimes de tortures i/o maltractaments, com advocats/des, metges/ses o psicòlegs/ues, per tal de reflexionar conjuntament sobre aspectes concrets relacionats amb la seva pràctica professional i generar d'aquesta manera un aprenentatge col·lectiu.

Entre altres àrees de treball s'encarrega de la publicació de comunicats de denúncia a la seva pàgina web i altres mitjans de comunicació a més d'articles i notes de premsa, participant en rodes de premsa, amb la finalitat de de-

nunciar i fer visibles aspectes com: situacions de tortura i/o maltractament, l'incompliment per part d'organismes governamentals de lleis o mandats en relació amb la prohibició d'aquestes pràctiques, amenaces o vulneracions de drets a defensors de drets humans, etc.

La subdelegació de Catalunya, anomenada Coordinadora Catalana per a la Prevenció de la Tortura aglutina unes 10 organitzacions que treballen per la protecció dels drets humans a Catalunya. Representants d'aquestes organitzacions es reuneixen un cop al mes per tal de coordinar esforços, prendre decisions i realitzar treball conjunt en matèria de prevenció i denúncia de la tortura. Entre les activitats realitzades per aquesta subdelegació, a més de les ja comentades en relació amb la coordinadora estatal caldria destacar la col·laboració amb la Comissió de Justícia i d'Interior del Parlament de Catalunya per promoure conjuntament canvis legislatius en matèria de prevenció de la tortura, entre les quals es va treballar per la prohibició de l'ús de les pilotes de goma per part de les Unitats antiavalots i ara es començarà a treballar al debat sobre l'existència, condicions i conseqüències de les unitats d'aïllament penitenciàries o DERT (Departament Especials de Règim Tancat).

Així mateix, la coordinadora catalana col·labora amb l'equip de treball del Síndic/a de Greuges, i es troba en negociacions amb l'Administració de Justícia de Catalunya per crear un conveni de col·laboració amb la mateixa, que permeti a un equip de professionals de la Coordinadora l'accés a les institucions penitenciàries catalanes per visitar a persones recluses que denunciïn haver estat víctimes de tortures i/o maltractaments.

11. Irídia. Centre per a la Defensa dels Drets Humans¹⁹

Breu ressenya històrica

Irídia es va constituir a l'octubre del 2015 com una estructura independent per a la protecció dels drets humans a Catalunya. Actualment Irídia és una entitat en construcció, sent una de les seves principals àrees de treball actuals el Servei d'Atenció i Denúncia Davant la Violència Institucional en el sistema penal (SAIDAVI).

Estructura

L'equip està format per persones amb diverses trajectòries professionals: advocats/des, psicòlegs/ues, periodistes, politòlegs/ues i sociòlegs/ues que treballen en diferents àrees: Gènere, Presons, Dret de reunió i manifestació, Espai públic, i Migracions. L'equip presta un servei jurídic i psicosocial a les persones afectades

Mandats i activitats

El compliment del sistema internacional dels drets humans constitueix l'eix central d'Irídia. Integren el treball d'intervenció directa davant situacions de vulneracions de drets fonamentals amb els processos d'incidència política i social amb l'objectiu de generar canvis polítics i legislatius en matèria de drets humans.

El SAIDAVI és un dels principals serveis d'Irídia, des del qual s'ofereix assistència jurídica i psicosocial a persones que han patit situacions de maltractaments en el marc del sistema penal català. L'eix central de la seva actuació es posa en el benestar de la persona afectada i el seu entorn més proper, oferint un equip de treball multidisciplinari per generar processos de reparació del dany i de

reconeixement de la veritat a l'àmbit judicial i extrajudicial.

Des de l'equip jurídic s'ofereix assessorament i acompanyament legal, actuant advocats/des del centre com a representants legals en aquells processos que es decideix dur a terme des del propi centre.

Es pretén sempre que la persona afectada estigui interessada, convertir els litigis en estratègics, amb l'objectiu de generar precedents per a la transformació social, posant el focus de l'agenda pública a la defensa dels drets humans.

L'equip psicosocial atén persones afectades i el seu entorn social proper, intentant acompanyar els afectats des d'una perspectiva integral, on els recursos disponibles s'activaran en funció de les necessitats concretes de cada cas. Els àmbits d'actuació van des de la contenció en situacions de crisi a processos de llarga durada.

Ofereixen diversos serveis: acompanyament psicosocial, psicoterapèutic i psicojurídic, peritatges psicosocials i processos psicosocials: memòria, veritat-reparació i no repetició.

12. Malla

Breu ressenya històrica

Malla és una xarxa de suport i denúncia amb la qual afrontar de manera col·lectiva la repressió durant l'exercici de les llibertats civils i polítiques. Nascuda del treball d'entitats, mitjans de comunicació i col·lectius integrants de la coalició *Defensar a qui Defensa*.

Malla sorgeix per la necessitat de fer front a un context de criminalització de la protesta i els moviments socials emparat per mesures legislatives com la Llei de Seguretat Ciutadana i la reforma del Codi Penal.

¹⁹ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.iriidia.cat/>

Estructura

La xarxa s'organitza a partir de nodes coordinats per diferents organitzacions de cada territori, descentralitzant així la tasca.

Compte en l'actualitat amb nodes a Madrid, Cadis, Granada i Barcelona.

Mandats i activitats

Tota persona que hagi sofert o presenciada una agressió, identificació, detenció o multa pot ingressar les dades a la plataforma. Una vegada introduïts, aquests arribaran a un dels nodes territorials que conformen la xarxa. Les organitzacions després d'aquest node, encarregades de l'observació i l'acompanyament, analitzaran el cas i contactaran amb la persona afectada per dissenyar conjuntament les accions que cada cas requereixi i consultaran abans d'incloure-ho en el mapa. Mitjançant els casos registrats, a més d'oferir suport legal i acompanyament, podrà ser útil per analitzar si aquest és un fet aïllat o està succeint de forma sistemàtica a diverses persones.

Malla fa especial èmfasi en la seguretat. Es configura com una web en dues capes. Una visualitza denúncies de repressió, ara com ara al territori, de manera geolocalitzada. L'altra, que l'alimenta, és una plataforma de denúncies basada en el programari *GlobaLeaks*. Una plataforma de *whistleblowing* que assegura l'anonimat de les fonts. Per a això *GlobaLeaks* està dissenyat per funcionar com un *hidden service*, un servei web només accessible utilitzant un programari de comunicacions anomenat *Tor*. A més, a la part més pública de la plataforma no es fan registres de visites al servidor, com un mecanisme afegit de privacitat per a les usuàries de la plataforma.

13. SOS Racisme²⁰

Breu ressenya històrica

L'any 1989 es va fundar a Barcelona la primera associació de SOS Racisme de l'Estat espanyol: SOS Racisme Catalunya. El seu referent més proper va ser l'associació SOS Racisme França, que s'havia fundat el 1985. El projecte va ser impulsat en un primer moment per un petit grup molt heterogeni de persones lligades per l'interès de crear un referent associatiu antiracista en una societat catalana que començava a transformar-se en societat d'acollida de noves migracions.

El 1992 es funda la Federació d'Associacions de SOS Racisme de l'Estat espanyol, on SOS Racisme Catalunya sempre ha tingut un pes rellevant. Aquest mateix any es crea l'Oficina d'Informació i Denúncies (OID) amb l'objectiu de prestar assistència a aquelles persones, grups i col·lectius que hagin estat víctimes o testimonis, de fets i/o comportaments racistes o xenòfobs, així com denunciar l'aplicació desigual dels seus drets. Des de l'OID es crea el novembre del 2009 el Servei d'Atenció i Denúncia per a les Víctimes de Racisme i Xenofòbia (SAID).

Estructura

Es tracta d'una entitat independent que compta amb el suport d'una base social formada per activistes, socis i sòcies. L'entitat es troba federada a nivell estatal i internacional. Les diferents entitats de SOS Racisme compten amb la seva pròpia independència estatutària, pressupostària i de pla d'acció, treballant conjuntament aquells temes de rellevància estatal i elaborant l'Informe Anual sobre el racisme a l'Estat espanyol.

El seu òrgan màxim de decisió és l'Assemblea de SOS Racisme, se celebra anualment i poden participar tots els socis i sòcies. El

²⁰ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina Web de la Institució: <http://www.sosracisme.org/>

seu màxim òrgan de govern és el Consell de SOS Racisme que vetlla pel seguiment de les línies estratègiques i del discurs aprovat així com per a la seva actualització.

L'entitat compta amb un Consell Assessor, format per professionals rellevants de diferents àmbits com el periodístic, jurídic o social.

Mandats i activitats

SOS Racisme es dedica a denunciar el racisme en totes les seves manifestacions i espais i a la sensibilització de la societat amb campanyes, mobilitzacions, espais de debat i de formació. Una de les seves àrees de treball és el racisme institucional, entenent per tal la discriminació i la segregació per raons de color de pell, d'origen o culturals, realitzades des de les institucions de l'Estat.

Publiquen un informe anual sobre l'estat del racisme a Catalunya, on igual que a l'Informe Anual sobre el racisme a l'Estat espanyol es dedica un capítol als diferents casos d'abusos i maltractaments influïts per motius xenòfobs per part dels Cossos i Forces de Seguretat. SOS Racisme compta amb una oficina d'atenció i denúncia per a víctimes de la xenofòbia, el Servei d'Atenció i Denúncia per a les Víctimes de Racisme i Xenofòbia (SAID). Aquest servei ofereix una atenció integral, atenent no només la gestió i resolució del conflicte, sinó oferint també un suport a nivell social i personal, en aquells casos en que sigui necessari.

Els objectius del SAID són:

- Denunciar social i políticament fets, comportaments i criteris racistes i/o xenòfobs que es puguin produir a instàncies col·lectives o individuals, privades o públiques i que provoquin agressió, vulneració dels drets fonamentals o l'aplicació desigual de drets i de la igualtat d'oportunitats respecte a minories ètniques i immigrants.
- Donar resposta a aquelles persones, grups o col·lectius que hagin estat objecte (o testimoni) de fets, comportaments i cri-

teris racistes i/o xenòfobs, així com d'una aplicació desigual dels drets i de la igualtat d'oportunitats.

- Informar sobre aspectes que facin referència a la vida quotidiana i que els immigrants per la seva condició de tals desconeixen.
- Generar informació i propostes de treball a partir de blocs temàtics per a que l'organització pugui intervenir en diferents àmbits de la societat i aconseguir els objectius de la lluita antiracista.

El SAID ofereix:

- Gestió del conflicte mitjançant la mediació, denúncia jurídica, o denúncia per les vies administratives existents, o altres vies, en el cas de denúncies d'agressions o actituds discriminatòries, racistes o xenòfobes.
- Suport psicològic i acompanyament social en aquells casos d'agressió i discriminació, sempre que sigui necessari i s'hagin agreujat com a conseqüència d'un fet racista.
- Informació i assessorament dels drets bàsics de qualsevol ciutadà, independentment del seu origen o pertinença a un grup ètnic.

14. Associació EXIL²¹

Breu ressenya històrica

L'associació EXIL neix a Barcelona l'any 2000 com a seu territorial del Centre EXIL de Brussel·les. Aquest centre és una ONG nascuda a Bèlgica l'any 1975 amb l'objectiu d'oferir assistència terapèutica a exiliats/des llatinoamericans/es que van ser acollits/des a Bèlgica i altres països veïns.

Actualment, l'associació de Barcelona i el centre originari de Brussel·les funcionen de manera independent, tot i mantenir connexions òbvies pel que fa a objectius i metodologia.

²¹ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.centroexil.org/>

Estructura

EXIL és una associació basada en l'atenció mèdica-psicosocial de persones víctimes de violacions de drets humans. Els col·lectius a qui va dirigida l'activitat d'aquest centre són:

- Nens/es víctimes de maltractaments, violència de gènere o abusos sexuals.
- Dones víctimes de violència de gènere.
- Persones exiliades víctimes de conflictes armats, tortura, empresonament i/o persecució.

El model terapèutic que guia l'activitat d'EXIL és integral, sistèmic i aplicat mitjançant pràctiques en xarxa. L'equip que conforma EXIL està integrat per un àrea especialitzada en psicologia d'adults; una altra àrea especialitzada en psicologia infantil; un àrea de treball social; un àrea de psiquiatria; un àrea de projectes de l'associació; un àrea d'acollida; un àrea de teràpia artística; un àrea especialitzada en somatoteràpia; i un àrea de voluntariat.

Mandats i activitats

Els objectius que es marca la pròpia associació pel que fa a les seves activitats són:

- Oferir una atenció terapèutica integral mèdica, psicològica i social a tota persona adulta, o nen/a afectat per una violació dels seus drets humans. El que inclou, per exemple, haver estat víctima de maltractaments, violència de tot tipus, guerra i exili, així com a afectat per les màfies de tràfic de persones. Es tracta d'unir els recursos i les forces de les persones afectades amb el coneixement i els mètodes terapèutics dels professionals, per a contrarestar les conseqüències dels traumes, potenciant la resiliència individual, familiar i social.
- Desenvolupar projectes d'investigació-acció. Per una banda, contribuir a enfortir els models comprensius de les conseqüències psicosocials de les violacions dels drets humans sobre els adults i nens/es, així com

la família i la comunitat. Per una altra banda, descriure i avaluar les metodologies terapèutiques desenvolupades en el nostre centre a fi d'oferir-les per a que siguin replicades en altres regions i contextos.

- Programes de formació, acompanyament, assessorament i avaluacions externes. Corresponen a una sèrie d'activitats destinades a socialitzar les nostres experiències al món professional en general, així com a respondre a la demanda de professionals, ONG, institucions oficials, universitats i diferents administracions que ens conviden i sol·liciten per a compartir les nostres experiències i coneixements.

15. Amnistia Internacional Catalunya²²

Breu ressenya històrica

Present avui en 150 països, Amnistia Internacional va ser fundada l'any 1961 per Peter Benenson. Aquest advocat britànic, inspirat en el cas d'uns estudiants portuguesos que havien estat empresonats per brindar per la llibertat al seu país, va decidir publicar el 28 de maig de 1961 l'article «Els presos oblidats» en el diari *The Observer*. En ell instava a persones de tot el món a actuar per aconseguir l'excarceració de sis reclusos als quals va denominar «presos de consciència»: persones empresonades per les seves conviccions polítiques, religioses o altres motius de consciència, que no han exercit la violència ni propugnat el seu ús. Per a la seva sorpresa, més d'un miler de lectors van participar en aquesta acció. Potser sense adonar-se'n, Benenson havia donat forma a un tipus d'activisme que donaria excel·lents resultats en la lluita contra la injustícia: l'acció de moltes persones anònimes a favor d'unes altres persones víctimes de violacions de drets humans.

El que va començar sent una campanya puntual aviat es va transformar en un moviment

²² La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.amnistiacatalunya.org/paginas/?L=bcaefbzsgo>

internacional per la defensa dels drets humans de caràcter permanent i el seu focus d'atenció va ser estès a víctimes d'altres abusos dels drets humans, com la tortura, les desaparicions forçades i la pena de mort.

Estructura

Amnistia Internacional Catalunya (AIC) és una associació sense ànim de lucre que forma part de la Secció espanyola d'AI com a Estructura federada, des de 1994 quan aprova els seus estatuts. A Catalunya, les persones associades són més de 13.000 i es compta amb el treball de 14 grups locals, 2 grups d'acció i 4 grups universitaris.

La Secció espanyola d'Amnistia Internacional va néixer el 1978 i compta amb més de 65.000 persones associades, prop de 100 grups locals i universitaris i més de 1.800 activistes voluntaris que col·laboren per a l'assoliment dels objectius de l'organització.

Els socis i sòcies són l'essència de l'organització: prenen les decisions més rellevants a l'Assemblea General, a la qual tots poden assistir i participar activament.

La Xarxa d'Accions Urgents, amb prop de 85.000 membres, s'activa quan algú, arreu del món, es troba en una situació de risc de ser torturada, executada, etc.

Els i les ciberactivistes són més de mig milió de persones que col·laboren freqüentment firmant peticions de pressió d'AI a governs, autoritats o empreses mitjançant Internet.

També estem presents a les xarxes socials d'Internet, des d'on milers de persones segueixen els nostres perfils i alimenten debats sobre drets humans a la xarxa.

Mandats i activitats

Els principals objectius i àmbits de treball són:

- Defensar els drets i la dignitat de les persones empobrides, denunciant les violacions

de drets humans que causen o agreugen la pobresa, i fent que els seus responsables rendeixin comptes davant la justícia.

- Defensar les persones migrants, sol·licitants d'asil, refugiades, desplaçades o víctimes de tràfic, augmentant-ne la protecció legal i física, i garantint que no se'ls nega el seu dret a l'educació, a la salut o a l'habitatge.
- Treballar per l'enfortiment de la justícia nacional i internacional, i pel dret a la veritat, la justícia i la reparació de les víctimes que hagin patit detenció arbitrària, judicis injustos, desaparicions forçades, execucions extrajudicials o violència de gènere.
- Defensar les persones de la violència a mans dels Estats (policies, exèrcits, etc.) i també d'altres actors (grups armats, empreses, etc.), i treballar perquè es protegeixi eficaçment la població civil abans, durant i després dels conflictes.
- Lluitar per aconseguir el control efectiu del comerç d'armes i impedir que acabin en mans de qui viola els drets humans.
- Treballar per l'abolició total de la pena de mort a tot el món, i perquè es compleixi la prohibició absoluta de totes les formes de tortura i d'altres tipus de maltractament.
- Protegir el dret de les persones a la llibertat d'expressió i a no patir cap tipus de discriminació. Aconseguir que els presos i preses de consciència siguin posats en llibertat i protegir els defensors i defensores dels drets humans, és a dir, aquelles persones que denuncien abusos a qualsevol país, en moltes ocasions posant en risc la seva pròpia vida.

16. Rights International Spain²³ (RIS)

Estructura

És una organització conformada per juristes especialitzats en Dret Internacional. Està presidida per una Directora Executiva, comp- ta amb una Junta Directiva i s'organitza en quatre àrees de treball: Seguretat i drets civils, Accés a la justícia, Crims Internacionals i No discriminació.

Mandats i activitats

Té com a missió la promoció i defensa dels drets i llibertats civils. Identificant vulneracions d'aquests drets i llibertats treballa per tal que siguin corregides per les autoritats, amb la finalitat d'assegurar el ple exercici dels drets humans per a totes les persones. Així mateix, busquen un millor coneixement i aplicació del Dret internacional dels drets humans.

Les accions que desenvolupen són:

- Elabora informes a partir de la detecció de violacions als drets humans;
- Promou campanyes públiques de sensibilització i diàleg amb institucions públiques nacionals i internacionals;
- Proporciona formació en la protecció dels drets humans;
- Utilitza el litigi estratègic plantejant casos als tribunals nacionals i internacionals i Comitès de Nacions Unides;
- Realitza accions d'incidència política – seguiment de processos legislatius, remissió d'informes a organismes internacionals.

²³ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://rightsinternationalspain.org/>

17. Asociación Pro Derechos Humanos de España²⁴ (APDHE)

Breu ressenya històrica

L'APDHE va ser fundada al març de 1976. Es tracta de l'organització espanyola més antiga que treballa de forma específica en la defensa i promoció dels drets humans. Treballen en un sistema de grups de treball, en cooperació constant amb institucions acadèmiques i d'altres organitzacions internacionals de drets humans.

Tal i com assenyala la pròpia associació, en el decurs de la seva història han protagonitzat tota mena d'iniciatives i fites importants; van empènyer la societat espanyola per assolir un sistema democràtic; s'han implicat en qüestions candents que tenien lloc a l'Amèrica Llatina, Palestina i d'altres indrets; han celebrat congressos i concedit premis; han difós informes i publicat treballs sobre qüestions nacionals i internacionals; han creat noves ONG sobre drets humans; han denunciat violacions de drets humans i crims internacionals; s'han personat en causes jurídiques a Espanya i a l'àmbit internacional; i han fomentat l'educació en drets humans i per la pau.

Estructura

L'APDHE s'estructura a dos àmbits: un d'estatal, i un altre de seccions territorials. A l'àmbit estatal trobem l'Assemblea General, la Junta Directiva i la Comissió Permanent. L'associació treballa mitjançant grups de treball i atenent tres vies d'actuació: la incidència política, l'exigibilitat jurídica i la mobilització social. Actualment, mantenen 6 grups de treball temàtics: Justícia universal, Memòria democràtica, Drets de les dones, drets humans al món, Educació en DDHH, i Visió basada en DDHH.

²⁴ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.apdhe.org/quienes-somos/> (traducció pròpia).

Mandat i activitats

L'objectiu principal de l'associació és defensar els drets humans en totes les seves vessants i en tots els llocs. Quant a les finalitats específiques que es marca l'organització, trobem:

- Defensar, donar suport, proclamar i difondre la Declaració Universal dels Drets Humans, així com denunciar les seves violacions.
- Promocionar valors com la pau, la solidaritat i la cooperació, fugint de discriminacions de qualsevol mena.
- Dur a terme activitats a benefici dels drets de les dones, els joves, els migrants i els pobles en vies de desenvolupament.
- Donar a conèixer les seves activitats mitjançant diferents tasques de propaganda i formació.

II. ÀMBIT INTERNACIONAL

A. INSTITUCIONS

a. EUROPA

18. Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants²⁵ (CPT)

Breu ressenya històrica

El CPT va ser establert en 1989 pel Conveni Europeu per a la Prevenció de la Tortura i altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants, del Consell d'Europa que va entrar en vigor al 1987. Troba el seu antecedent i fonament jurídic a l'art. 3 del Conveni Europeu de Drets Humans en virtut del qual

«ningú podrà ser sotmès a tortures ni a penes o tractes inhumans o degradants».

El CPT proporciona una estructura no judicial per a protegir les persones de la violència institucional, complementant així la tasca que a Europa desenvolupa el Tribunal Europeu de Drets Humans.

Estructura

Els membres del CPT són experts independents i imparcials amb titulacions molt diverses: advocats/des, metges/ses, especialistes en qüestions penitenciàries i policials, etc.

El Comitè de Ministres del Consell d'Europa tria un membre de cada Estat part i aquests actuen individualment (és a dir, no representen l'Estat pel qual han estat triats). Per reforçar aquestes característiques, els membres no visiten l'Estat que els ha triat. La Secretaria del CPT forma part de la «Direcció General de Drets Humans i Assumptes Jurídics» del Consell d'Europa.

Mandats i activitats

El CPT organitza visites als llocs de privació de llibertat (entesos aquests en un ampli sentit) amb la finalitat d'avaluar el tracte donat a les persones sotmeses a aquest règim. Així, les seves delegacions han de tenir accés il·limitat a tots els llocs de detenció, desplaçament coberts i possibilitats de reunions sense testimonis amb persones privades de llibertat, i poder contactar amb tota persona que pugui proporcionar-los-en informació.

Les visites regulars es produeixen cada quatre anys però també pot haver-hi visites «ad hoc» addicionals quan es consideri necessari. Després de cada visita, el CPT remet un Informe detallat a l'Estat interessat que conté les seves descripcions, conclusions, recomanacions i sol·licituds d'informació. Posteriorment, el CPT sol·licita una resposta detallada a les qüestions plantejades en el seu Informe.

La cooperació amb les autoritats nacionals és essencial per al CPT ja que el seu objectiu

²⁵ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.cpt.coe.int/spanish.htm> (traducció pròpia).

fonamental no és condemnar als Estats pels abusos comesos sinó protegir als drets de les persones privades de la seva llibertat.

La confidencialitat és una altra de les seves característiques principals, ja que els seus Informes i les respostes dels governs són, en principi, reservades, encara que és pràctica habitual la sol·licitud de fer públics tant els informes del CPT, com les respostes dels Estats.

Ara bé, si un Estat no coopera o es nega a millorar la situació de les persones privades de llibertat a la llum de les recomanacions formulades pel CPT, el Comitè pot considerar fer una «declaració pública», en virtut del que disposa l'art. 10.2 del Conveni de 1989.

El CPT ha elaborat unes normes relatives al tracte donat a les persones privades de llibertat que, juntament amb els Informes de les visites i les respostes dels governs, poden consultar-se a la web del mateix (www.cpt.coe.int).

b. ONU

19. Relator especial de l'ONU sobre la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants²⁶

Breu ressenya històrica

De conformitat amb la resolució 60/251, de 15 de març de 2006, l'Assemblea General de Nacions Unides va crear el Consell de Drets Humans com a òrgan intergovernamental. La finalitat de la seva creació va ser la d'estudiar la situació de les violacions dels drets humans i fer-hi recomanacions al respecte.

²⁶ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.ohchr.org/SP/Issues/Torture/SRTorture/Pages/SRTortureIndex.aspx>

Estructura

Per a comprendre la seva estructura a dintre de l'Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans de l'ONU, ha de fer-se menció a la Divisió del Consell de Drets Humans i els Procediments Especials (HRCSPD), la qual ofereix suport substantiu i d'organització al Consell de Drets Humans, al seu mecanisme d'Examen Periòdic Universal (UPR), als procediments especials i a d'altres òrgans subsidiaris.

Dintre dels anomenats «procediments especials» establerts o assumits pel Consell de Drets Humans (per a fer front a situacions concretes o a qüestions temàtiques arreu del món), la resolució 16/23 d'aquest Consell, va establir la figura del Relator Especial sobre la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants. En realitat havia estat creat per l'antiga Comissió de Drets Humans (després Consell) per la resolució 1985/33.

Es tracta d'una figura, per tant, única i especial, a la que és possible dirigir-se sense esgotar els recursos jurídics interns d'un país.

Mandats i activitats

Les tres activitats principals del Relator Especial són les següents:

- Transmetre crides urgents als Estats respecte de les persones que sembli que corrin el risc de ser sotmeses a tortura, així com enviar-hi comunicacions relatives a suposats casos de tortura ja comesos.
- Realitzar missions d'investigació (visites) als països.
- Presentar al Consell de Drets Humans i a l'Assemblea General informes anuals sobre les seves activitats, mandat i mètodes de treball. A diferència dels mecanismes de denúncia dels òrgans de supervisió de l'aplicació dels tractats de drets humans, no és necessari esgotar recursos interns per a que el Relator Especial intervingui.

A més, quan els fets en qüestió siguin competència de més d'un mandat, el Relator Especial podrà dirigir-se a un o més mecanismes temàtics i relators de països, a fi d'enviar-los comunicacions o realitzar-hi missions conjuntes.

La nova eina de comunicació amb la Relatoria s'activa mitjançant els Procediments Especials del Consell de Drets Humans, els experts del qual podran:

- vigilar la situació dels països mitjançant visites;
- actuar sobre les queixes de presumptes violacions dels drets humans mitjançant l'enviament de comunicacions;
- realitzar estudis temàtics i organitzar consultes d'experts;
- contribuir al desenvolupament d'estàndards internacionals de drets humans;
- participar en la promoció i sensibilitzar al públic;
- i, proporcionar assessorament per a la cooperació tècnica als governs.

Les Comunicacions són cartes enviades pels Procediments Especials als governs i altres destinataris, tals com a organismes governamentals, empreses, i companyies militars o de seguretat. En aquestes cartes, els experts informen sobre les denúncies de violacions de drets humans que han rebut: a) sobre violacions dels drets humans comeses en el passat, les quals poden ser objecte d'una carta d'al·legació o reclam; b) Violació de drets humans en curs o potencials, les quals poden ser objecte d'una crida urgent; c) Preocupacions relacionades amb projectes de llei, legislació, polítiques o pràctiques que no compleixen amb els estàndards i normes del drets internacional dels drets humans.

Qualsevol individu, grup, organització de la societat civil, entitat governamental o organismes nacionals de drets humans poden presentar informació als Procediments Especials

a través del següent enllaç <https://spsubmission.ohchr.org/>.

20. El subcomitè per a la prevenció de la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants²⁷ (SPT)

Breu ressenya històrica

El Subcomitè per a la Prevenció de la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (SPT) és un nou tipus d'òrgan del sistema de Drets Humans de les Nacions Unides. El seu mandat és purament preventiu i es basa en un enfocament innovador, continu i dinàmic per a la prevenció de la tortura i dels maltractaments. El SPT va iniciar els seus treballs al febrer de 2007.

El SPT va ser establert de conformitat amb les disposicions d'un tractat, el Protocol Facultatiu de la Convenció contra la Tortura [...]. El Protocol Facultatiu va ser aprovat al desembre de 2002 per l'Assemblea General de les Nacions Unides i va entrar en vigor al juny de 2006.²⁸ Es tracta d'un mecanisme internacional de visites (l'altre sistema de visites que projecta l'OPCAT és el nacional, del MNPT).

Estructura

El SPT està integrat per 25 experts independents i imparcials que provenen de contextos diferents i de diverses regions del món. Els membres són triats pels Estats part del Protocol Facultatiu per un mandat de quatre anys, i poden ser reelegits una vegada.²⁹ Es tracta de l'òrgan superior del Tractat de Drets Humans de l'ONU.³⁰

²⁷ La informació d'aquets apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: www.ohchr.org

²⁸ Nacions Unides per als Drets Humans http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:_jeZuLaNdC0J:www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/doc_s/SPTBrief_sp.doc+&cd=4&hl=es-419&ct=clnk&gl=es

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ <http://www.apt.ch/es/subcomite-para-la-prevencion-de-la-tortura/>

Mandats i activitats³¹

El SPT té un doble mandat. Una funció operativa, que consisteix en visitar tots els llocs de detenció dels Estats part, i una funció consultiva, que consisteix en donar assistència i assessorament als Estats part i als mecanismes nacionals de prevenció. A més, el SPT col·labora amb els òrgans i mecanismes competents de les Nacions Unides, així com amb institucions o organitzacions internacionals, regionals i nacionals, per a prevenir la tortura en general. El Subcomitè presenta un informe anual públic sobre les seves activitats al Comitè contra la Tortura, i es reuneix tres cops l'any en períodes de sessions d'una setmana de durada que se celebren a l'Oficina de les Nacions Unides a Ginebra.

Visites:

En virtut del Protocol Facultatiu, el Subcomitè té accés no-restringit a tots els llocs de detenció, a les seves instal·lacions i dependències, i a tota la informació pertinent.

El SPT està també facultat per celebrar entrevistes privades i sense testimonis amb les persones privades de la seva llibertat o qualsevol altra persona que al seu criteri pugui aportar-ne informació rellevant, inclosos els funcionaris de l'Estat, els representats dels mecanismes nacionals de prevenció i d'institucions nacionals de drets humans, els membres d'organitzacions no governamentals, el personal penitenciari, advocats/des, metges/ses, etc. En les visites hi participen, al menys, dos membres del SPT, que poden anar acompanyats, en cas necessari, per experts de reconeguda experiència i competència professional en l'àmbit corresponent.

Assistència i assessorament:

El mandat del SPT inclou donar assistència i assessorament als Estats en relació amb l'establiment de mecanismes nacionals de prevenció. Per a això, el SPT ha elaborat unes

directrius relatives als mecanismes nacionals de prevenció a fi d'oferir una major claredat al respecte de la creació i funcionament d'aquests mecanismes.

El SPT també contribueix a reforçar les atribucions, la independència i la capacitat dels mecanismes nacionals de prevenció i enfortir les salvaguardes contra els maltractaments a persones privades de llibertat. Amb aquest objectiu, el SPT es posa a disposició de mantenir un diàleg permanent i treballa en estreta col·laboració amb els mecanismes nacionals de prevenció, amb l'objectiu de vetllar per una vigilància constant de tots els llocs de detenció.

B. ORGANITZACIONS SOCIALS

21. Organització Mundial Contra la Tortura³² (OMCT)

Breu ressenya històrica

Creada l'any 1985, l'Organització Mundial Contra la Tortura (OMCT) constitueix actualment la principal coalició internacional d'organitzacions no governamentals (ONG) que lluiten contra la tortura, les execucions sumàries, les desaparicions forçades i qualsevol altre tractament cruel, inhumà o degradant. L'OMCT compta amb 311 organitzacions distribuïdes en 94 països, associades a la Xarxa SOS-Tortura, i amb milers de corresponsals en tots els països.

Històricament, les activitats de l'OMCT van estar centrades vers les Campanyes Urgents i l'Ajuda Urgent a les Víctimes de Tortura. No obstant això, amb el temps, les avaluacions realitzades respecte a aquests dos programes principals van permetre concloure que, encara que el seu impacte general era sumament positiu vers les qüestions abordades,

³¹ *Ibidem.*

³² La informació d'aquets apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.omct.org/es>

hi havia una manca en certs aspectes del treball de l'OMCT, particularment en l'àmbit de prevenció i protecció d'alguns grups. En conseqüència, van ser creats tres activitats temàtiques: Drets del Nen, l'any 1992; Defensors dels Drets Humans, l'any 1995; i Violència Contra la Dona, l'any 1996. Tanmateix, l'any 1991, l'Assemblea General de l'OMCT va decidir que l'organització havia de fer un fort èmfasi en les qüestions socioeconòmiques vinculades a la lluita contra la tortura. Durant els anys 90, es van realitzar diversos seminaris en aquest sentit, els quals van conduir a l'establiment, l'any 2000, d'una activitat permanent sobre Drets Econòmics, Socials i Culturals. Finalment, per tal d'aconseguir més impacte sobre el desenvolupament dels països amb un historial poc rellevant en drets humans, va ser proposat l'any 2001 l'activitat Òrgans de Tractats de Nacions Unides/Vigilància dels mecanismes de protecció, que supervisa el compliment dels Estats respecte dels instruments internacionals de drets humans ratificats.

Estructura

L'OMCT té les seves oficines principals a Ginebra, Suïssa, on es troba el Secretariat General i el seu equip de treball. Tanmateix, disposa d'una oficina per a Europa amb seu a Brussel·les, Bèlgica, una oficina a Tunísia i una altra a França. L'OMCT compta amb un Consell Executiu i una Assemblea General.

L'Organització té estatut consultiu davant les següents institucions: ECOSOC (Consell Econòmic i Social de Nacions Unides), OIT (Organització Internacional del Treball), Comissió Africana de Drets Humans i dels Pobles, Organització Internacional Francòfona i Consell d'Europa.

Per tal de destacar el treball i coneixement local sobre el fenomen de la tortura, l'OMCT té una estructura de treball en «xarxa» que concedeix una total autonomia a les ONG que treballen als països afectats per la violència. El paper principal de l'OMCT mitjançant el seu Secretariat Internacional, consisteix

a reunir aquestes organitzacions, coordinar i sostenir les seves operacions per oferir un màxim d'eficàcia a les seves activitats sobre el terreny.

La participació a la Xarxa SOS-Tortura ofereix a les ONG un instrument de comunicació modern i eficient, capaç de difondre ràpidament les informacions sobre casos de tortura. Els especialistes de l'OMCT formen als responsables locals. Ells assisteixen les ONG locals en els seus tràmits jurídics, especialment en els processos instaurats vers institucions internacionals. Aquest funcionament en Xarxa afavoreix igualment la posada en comú i l'intercanvi d'experiències entre les diverses ONG. La pertinença a la Xarxa constitueix una protecció per a les ONG membres.

Mandat i activitats

Des dels seus inicis, l'OMCT s'ha fixat com a tasca principal el suport a les activitats de les organitzacions sobre el terreny, respectant la seva autonomia i independència.

El seu Secretariat Internacional amb seu a Ginebra, ofereix assistència individualitzada de caràcter mèdic, jurídic i/o social a centenars de víctimes de la tortura, i difon cada dia intervencions urgents pel món sencer, amb l'objectiu de protegir els individus i de lluitar contra la impunitat.

Els programes específics permeten aportar un suport a certs col·lectius particularment vulnerables, com les dones, els nens i els defensors de drets humans. En el marc de les seves activitats, l'OMCT presenta igualment comunicats especials i informes alterns davant els mecanismes de les Nacions Unides i col·labora activament en l'elaboració de normes internacionals de protecció de drets humans. Les «Campanyes Urgents» són el cor de les activitats de l'OMCT. Desenvolupades des de la fundació de l'organització, l'any 1986, aquest programa serveix de «central d'alerta», denunciant el més ràpidament possible tots els casos de tortura assenyalats al món. Tan

aviat l'OMCT s'informa d'un cas de tortura, es dirigeix una «crida urgent» a totes les autoritats relacionades, per exigir el cessament de les violències, assegurar la protecció de les víctimes, garantir a aquestes una adequada reparació i conduir els autors de les violacions davant la justícia.

Les campanyes d'urgència de l'OMCT utilitzen tres instruments principals:

- Les Crides Urgents: Poden ser signades i enviades per un individu, per un o diversos grups, o per alguna altra organització internacional. Estan dirigits a les autoritats del país on han estat cometes les violacions.
- Els Comunicats de Premsa: Asseguren una gran difusió de les informacions sobre els casos de tortura, i contribueixen a fer pressió sobre les autoritats d'un Estat, sotmes al judici de l'opinió internacional.
- Les Intervencions Bilaterals: Quan un cas de tortura és presentat passat molt de temps a l'OMCT, l'organització no deixa d'intervenir, denunciant el cas i interpel·lant directament les autoritats de l'Estat en qüestió.

22. Red Euro Latinoamericana para la Prevención de la Tortura y la Violencia Institucional³³ (RELAPT)

Breu ressenya històrica

L'alerta per la situació de vulneració de drets humans a l'interior dels centres de privació de llibertat a l'Amèrica Llatina, així com la creixent sinergia per a construir mecanismes de prevenció i sanció de la tortura, entre diversos organismes internacionals de l'Amèrica Llatina i Europa, institucions estatals, *Ombudsman* nacionals, organitzacions de la societat civil i centres universitaris, van promoure la creació de la Xarxa Euro-Llatinoamericana

de Prevenció de la Tortura i la Violència Institucional. La RELAPT es va crear el 3 de desembre de 2013 en la seva Reunió Internacional, a la Universitat de Santo Tomás de Bogotà, Colòmbia, després de la celebració del Congrés Internacional de Prevenció de la tortura als centres de privació de llibertat de l'Amèrica Llatina.

En estreta col·laboració amb institucions llatinoamericanes involucrades en matèria de privació de llibertat, la RELAPT va crear l'Observatori Llatinoamericà per a la prevenció de la tortura i la violència institucional³⁴ (OLAT), a finals de 2014.

Estructura

La RELAPT s'estructura de forma bipartita entre l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona, i la Universitat Santo Tomás de Bogotà, institucions on es troben les dues direccions i les dues secretaries tècniques.

El treball de la Xarxa es produeix de forma col·laborativa per part dels membres que estan conformats per (i) institucions públiques, (ii) organitzacions de la societat civil i (iii) entitats acadèmiques. Al març de 2016 eren membres de la RELAPT les següents institucions de 9 països de l'Amèrica Llatina:

Argentina:

- Universitat Nacional de Mar del Plata
- Universitat Nacional de Rosario
- Universitat Nacional José C. Paz
- Defensoria General de la Nació
- Defensoria de Cassació de la Província de Buenos Aires
- Ministeri Públic de la Defensa Penal de la Província de Santa Fe
- Procuració Penitenciària de la Nació
- Centre de Política Criminal i drets humans (CEPOC)

³³ La informació d'aquets apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://relapt.usta.edu.co/>

³⁴ Veure: <http://relapt.usta.edu.co/index.php/en/#>

- Centre de Estudis Legals i Socials (CELS)

Brasil:

- Grup d'Investigació en Política Criminal. Centre Universitari de Brasília - UniCEUB
- Universitat de Brasília - UnB

Xile:

- Centre d'Estudis en Seguretat Ciutadana. Universitat de Xile

Colòmbia:

- Observatori de Victimologia de Medellín
- Universitat d'Antiòquia
- Universitat Lliure
- Universitat del Quindío
- Universitat Santo Tomás

Costa Rica:

- Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura
- Defensa Pública
- Universitat per a la Cooperació Internacional (UCI)
- Universitat de Costa Rica (UCR)

Guatemala:

- Col·lectiu Artesana
- Institut d'Estudis Comparats en Ciències Penals de Guatemala

Hondures:

- Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura CONAPREV

Paraguai:

- Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura

Uruguai:

- Servei Pau i Justícia (SERPAJ)
- Institut d'Estudis Legals i Socials (IELSUR)

Per una altra banda, la Xarxa compta amb un grup d'institucions internacionals observadores:

- Centre per la Justícia i el Dret Internacional (CEJIL)
- Council for Penological co-operation (PC-CP)
- Consell d'Europa (CofE)
- Institut Llatinoamericà de les Nacions Unides per a la Prevenció del Delicte i el Tractament del Delinqüent (ILANUD)
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC-ROPAN)
- Associació Llatinoamericana de Dret Penal i Criminologia (ALPEC)

Per últim, la RELAPT té un Comitè Científic Internacional conformat per un grup d'experts/es en la defensa dels drets humans. El Comitè Científic Internacional de la Xarxa està compost per:

- Mauro Palma - Council for Penological Cooperation (PC-CP) (Consell d'Europa)
- Elías Carranza - Institut Llatinoamericà de Nacions Unides per a la Prevenció del Delicte i Tractament del Delinqüent (Costa Rica)
- Luigi Ferrajoli - Università di Roma Tre (Itàlia)
- Roberto Bergalli - Universitat de Barcelona (Espanya) - Universitat de Buenos Aires (Argentina)
- Eugenio Raúl Zaffaroni - Cort Interamericana de Drets Humans, Corte IDH (Costa Rica)
- Pat Carlen - University of Leicester (Anglaterra)
- Encarna Bodelón - Universitat Autònoma de Barcelona (Espanya)
- Antonio Pedro Dores - Institut Universitari de Lisboa (ISCTE-IUL) (Portugal)

Mandats i activitats

- a) Polític i de sensibilització: es dirigeix a la promoció als països de l'Amèrica Llatina de polítiques i pràctiques que contribueixin a l'eliminació de la tortura als centres de privació de llibertat.

- b) **Formatiu i de capacitació (Acadèmic):** mitjançant els cursos i programes ja existents i promoguts pels membres de la RELAPT, així com dels futurs organitzats per la pròpia Xarxa, busca generar consciència, capacitar estudiants i formar noves generacions de professionals interessats en la promoció dels drets humans de les persones privades de llibertat, i en la rendició de comptes dels responsables de la violència institucional.
- c) **Analític i de prevenció:** l'objectiu principal d'aquest mandat és la creació de l'Observatori Llatinoamericà per a la Prevenció de la Tortura i la Violència Institucional. L'OLAT es concep com una eina central per a projectar la funció d'informació i sensibilització que es proposa la RELAPT mitjançant la recopilació de lleis, sentències, informes i casos de tortura i maltractament a nivell internacional, regional i estatal, per a generar una base de dades de fàcil accés per a operadors jurídics, comunitat científica i responsables de l'elaboració de polítiques públiques en aquestes matèries.
- d) **Comunicatiu i de difusió:** l'objectiu principal és informar i donar visibilitat sobre la situació de la violència institucional als països d'Amèrica Llatina, amb la missió de promoure el debat públic entre diferents sectors socials sobre el fenomen de la tortura i les diferents respostes internacionals al respecte. Per a aquesta finalitat, l'OLAT es proposa elaborar Informes Periòdics que serveixin per a promoure polítiques de millora dels sistemes penals llatinoamericans, així com per al perfeccionament dels mecanismes que han d'integrar el futur Comitè per a la Prevenció de la Tortura a l'Amèrica Llatina.

23. Observatori Europeu de Presons³⁵ (EPO)

Breu ressenya històrica

L'Observatori Europeu de Presons és un projecte coordinat per l'ONG italiana Antigone, i desenvolupat amb el suport financer del Programa de Justícia Penal de la Unió Europea que sorgeix l'any 2012.

Estructura

La coordinació es troba a càrrec d'*Antigone onlus*. Les organitzacions participants són: *Università degli Studi di Padova* - Itàlia; *Observatoire international des prisons* - secció francesa - França; *Special Account of Democritus University of Thrace Department of Social Administration (EL DUTH)* - Grècia; *Latvian Centre for Human Rights* - Llatvia; *Helsinki Foundation for Human Rights* - Polònia; *ISCTE - Instituto Universitário de Lisboa* - Portugal; Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans - Universitat de Barcelona - Espanya; *Centre for Crime and Justice Studies* - Regne Unit.

Mandats i activitats

L'Observatori Europeu de Presons opera a 8 països (França, Regne Unit, Grècia, Itàlia, Letònia, Polònia, Portugal, i Espanya), amb la finalitat de monitorar els sistemes penitenciaris, i els règims i les condicions de reclusió.

Mitjançant anàlisi quantitatiu i qualitatiu, l'Observatori Europeu de Presons, analitza les condicions actuals dels sistemes nacionals de presons i els sistemes relacionats a les alternatives a la detenció a Europa, destacant les seves peculiaritats i febleses, i la comparació d'aquestes condicions amb les normes i estàndards internacionals corresponents per a la protecció dels drets fonamentals dels interns/es.

³⁵ La informació d'aquest apartat es va extreure de la pàgina web oficial de la Institució: <http://www.prisonobservatory.org> (traducció pròpia).

L'Observatori Europeu de Presons pretén informar els experts europeus/es de les anomenades «bones pràctiques» professionals existents als diferents països membres, tant per a la gestió de la presó com per a la protecció dels drets fonamentals dels presos i preses. Finalment, promou l'adopció de les normes del CPT i dels altres instruments jurídics internacionals sobre la detenció, com una referència fonamental per a les activitats dels òrgans de vigilància nacionals disponibles.

PART III

PROTOCOLS DE FUNCIONAMENT

PART III PROTOCOLS DE FUNCIONAMENT

I. PROTOCOL DE PROTECCIÓ DE DADES I OBTENCIÓ DEL CONSENTIMENT INFORMAT

1. Obtenció del consentiment informat

Les dades obtingudes producte de la recerca seran especialment preservades amb la finalitat d'evitar estigmatitzacions, discriminacions i danys personals. Sent conscients de les relacions de poder existents, de la possible situació de vulnerabilitat de les víctimes de la violència institucional i les seves famílies, i de l'impacte dels resultats de la recerca sobre els individus i les comunitats, l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona assumeix el compromís de treballar amb especial èmfasi en evitar l'estigmatització i la discriminació.

El procés d'obtenció del consentiment —prèvia i degudament— informat (CI) serà executat amb molta cura. Conseqüentment, abans de procedir a efectuar qualsevol acció de notificació d'una situació de presumpta violència institucional que sigui rebuda per l'OSPDH a un organisme públic o organització social, s'haurà d'informar prèviament a la víctima (o, al seu defecte, a la seva família, representant legal o defensor acreditat) de les accions a executar, dels passos, notificacions i seguiment que de cada procés s'efectuarà. El consentiment per a l'execució del SIRECOVI s'haurà de prestar per escrit per part de la víctima, i s'acompanyarà en cada procés d'alerta i comunicació que el SIRECOVI executi si així ho sol·licita el receptor.

Quan es tracti de casos on la víctima o una altra persona estigui en greu risc i no sigui possible obtenir el seu consentiment, el SIRECOVI podrà efectuar comunicacions a les institucions que permeten rebre informació de situacions sense el consentiment quan es tracta d'un cas d'urgència, com són

el Síndic de Greuges o el Relator Especial de l'ONU mitjançant el procediment especial. En tot cas, s'intentarà comptar amb el consentiment de familiars o advocats/des i se li comunicarà tota l'actuació a la víctima, tan aviat com sigui possible.

2. Protecció de dades personals i privacitat

El projecte SIRECOVI obtindrà informació relativa a condicions d'empresonament, tipus de delictes i condemnes imposades, danys soferts en i per la privació de llibertat per persones sota diferents tipus de custòdia, informació sobre els funcionaris penitenciaris, policials i d'altres centres de privació de llibertat, així com d'organitzacions socials de drets humans.

En tractar amb persones o grups en risc de vulnerabilitat, s'adoptaran especials mesures de protecció d'aquesta informació amb la finalitat de garantir la seguretat dels informants i la confidencialitat de les fonts i informacions.

3. Quin tipus d'estàndards seran utilitzats?

La Universitat de Barcelona posa en pràctica les lleis aplicables en matèria de protecció de dades (Directiva 95/46/CE, la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, el Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre). Atès que el SIRECOVI recollirà informació sobre casos i persones, i que les comunicacions han de ser recopilades a un únic arxiu que assegurï la seva unitat i protecció, i donat el caràcter d'alta sensibilitat de les dades que es recullen, l'OSPDH ha creat un Fitxer de dades personals que la Universitat de Barcelona ha publicat en el DOGC del 21 de juliol de 2016 sota la denominació SIRECOVI. El fitxer, propietat de la UB, ha estat finalment

aprovat per resolució de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades (APDCAT) de 28 d'octubre de 2016.

Així mateix, la recollecció de dades i la seva preservació s'executaran d'acord a tota la normativa de la Unió Europea i a les normes de aplicació per a l'Estat espanyol (Directiva 95/46/CE).

4. Model de consentiment informat

(Veure pàgines 52-53).

II. PROTOCOL DE VERIFICACIÓ INDICIÀRIA DEL CAS OBTINGUT

1. Accions prèvies a emprendre per a l'activació o arxiu de les informacions rebudes

La responsabilitat que suposa l'activació del SIRECOVI respecte dels destinataris nacionals i internacionals, exigeix accentuar el procés que dur a la verificació, fins i tot de forma indiciària, dels fets relatats a l'Observatori per les víctimes o informants causants de violència institucional.

En aquest sentit, abans de procedir a l'activació, es duran a terme les següents accions:

Sol·licitud de visita personal a la presumpta víctima privada de llibertat, que haurà de ser transmesa a l'autoritat competent.

- En el cas de poder visitar-la, es prendrà acurada nota de tot el relat que aquesta persona efectui de les circumstàncies viscudes, lloc i data dels fets, tractament mèdic adoptat (si va ser practicat), possible identificació d'agressors i tota la informació que pugui oferir, informant-li al mateix temps del necessari atorgament del consentiment per poder activar el SIRECOVI.
- Entrevista i/o comunicació amb els familiars de la persona presumptament agredida

per tal de poder-ne obtenir més informació de l'assenyalada a l'apartat anterior.

- Entrevista i/o comunicació amb el representant legal o defensor de la persona presumptament agredida, amb la finalitat de ratificar els extrems anteriorment assenyalats i afegir quanta informació de caire legal i processal en pugui aportar.
- Entrevista i/o comunicació amb l'organització social (si n'hi hagués) que pugui conèixer la situació de la persona presumptament agredida, per tal d'esbrinar-ne tots els detalls al respecte.
- Entrevista i/o comunicació amb les autoritats responsables del centre on es trobi la persona privada de llibertat.
- Amb totes aquestes comprovacions realitzades, l'OSPDH procedirà a formar un judici de versemblança, necessàriament indiciari, que precedirà la decisió de registrar el cas rebut per a la seva activació i remesa o, en defecte d'això, per la seva descarti per falta de mínima acreditació.

2. Activació del SIRECOVI i ordres de prelatió

L'activació del sistema d'alerta i comunicació s'efectuarà des d'un punt de vista cronològic, comunicant primer la notícia rebuda a l'autoritat responsable de la presumpta infracció, així com a l'*Ombudsman* competent en la matèria.

No s'activarà una comunicació de caràcter internacional fins que hagi transcorregut un període de temps suficient per a que aquestes autoritats nacionals puguin iniciar els procediments corresponents en funció dels seus mandats.

III. PROTOCOL DE GARANTIA DEL DRET A LA PRESUMPCIÓ D'INNOCÈNCIA

1. Raó legal

La raó de ser de la presumpció d'innocència és la seguretat jurídica, la necessitat de garantir a tota persona innocent que no serà condemnada sense que existeixin proves suficients que destrueixin tal presumpció; això és, que demostrin la seva culpabilitat i que justifiquin una sentència condemnatòria en contra seva.

2. Fonamentació constitucional

L'article 24.1 de la Constitució Espanyola configura la presumpció o, millor dit, estat d'innocència, com un dret fonamental. Així, assenyalava: «Tota persona té dret a la llibertat i seguretat personals. En conseqüència, tota persona és considerada innocent mentre no s'hagi declarat judicialment la seva responsabilitat». Aquesta norma crea en favor de les persones un veritable dret subjectiu a ser considerades innocents de qualsevol delicte que se'ls atribueixi, fins que es presenti prova suficient per a destruir aquesta presumpció, encara que sigui mínima.

3. Respecte d'aquest dret en l'actuació del SIRECOVI

L'OSPDH, mitjançant l'execució del projecte SIRECOVI, tindrà una especial cura en el respecte per aquest dret constitucional, evitant en tota comunicació que sigui activada pel mateix qualsevol tipus de vulneració del dret, per exemple, evitant registrar o publicar noms de persones com a presumptes agressors.

El SIRECOVI es configura com un sistema integrat per acadèmics i investigadors que treballen des del principi de protecció a les víctimes de violència institucional. No constitueix un equip d'advocats/des que presenten demandes davant organismes jurisdiccionals,

sinó que té la naturalesa de registre, alerta i comunicació de casos rebuts.

En conseqüència, es posarà èmfasi en el sistema comunicacional, així com en l'ús del llenguatge, per delimitar el caràcter sempre presumpte de la vulneració legal que es tracta.

CONSENTIMENT INFORMAT I PROTECCIÓ DE DADES DE CARÀCTER PERSONAL

Dret d'Informació

Li informem que en compliment de la Llei Orgànica 15/1999 de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal i el seu Reglament de desenvolupament, les dades personals recollides mitjançant el següent formulari s'incorporaran en el fitxer de la Universitat de Barcelona denominat "Registre SIRECOVI" que té com a finalitat gestionar les denúncies sobre violència Institucional rebudes per l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans (OSPDH) de la Universitat de Barcelona, generant una base de dades de caràcter interna, garantint la seva seguretat seguint els procediments previstos en la normativa europea de protecció de dades. A més, aquest fitxer té també la finalitat de gestionar la posterior comunicació als organismes de dades als organismes o institucions competents. Els organismes o institucions que podrien rebre la informació són:

ÀMBIT INTERNACIONAL	ÀMBIT ESTATAL	ÀMBIT CATALÀ
<ul style="list-style-type: none"> • Relator Especial de la ONU sobre la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants • Subcomitè per a la Prevenció de la Tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants, de la ONU • Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants • Organització Mundial Contra la Tortura (OMCT) • Observatori Europeu de Presons • Xarxa Euro-Llatinoamericana per a la prevenció de la tortura i la violència institucional 	<ul style="list-style-type: none"> • Mecanisme Nacional de Prevenció de la Tortura: Defensor del Poble • Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura • Rights International Spain • Associació Pro Drets Humans d'Espanya (APDHE) • Malla. Xarxa de suport davant la represió 	<ul style="list-style-type: none"> • Síndic de Greuges de Barcelona (Defensor del pueblo de Barcelona) • <i>Síndic de Greuges</i> (defensor del poble de Catalunya) • Iridia. Centre per a la Defensa dels Drets Humans • SOS Racisme • Amnistia Internacional Catalunya • Associació EXIL • Jutjats de Vigilància Penitenciària • Direcció General de Serveis Penitenciaris • Guàrdia Urbana de Barcelona • Direcció General de la Policia. Mossos d'Esquadra • Comissions del Parlament de Catalunya

En qualsevol cas, podrà exercir els seus drets d'accés, rectificació, cancel·lació o oposició mitjançant una comunicació escrita- adjuntant fotocòpia de DNI o altre document d'identificació - dirigida a la Secretaria General de la Universitat de Barcelona, situada a la Gran Via de les Corts Catalanes, nº 585, 08007, Barcelona, o mitjançant un correu electrònic a la següent adreça: secretariageneral@ub.edu

Si no desitja que les seves dades de caràcter personal siguin cedides a alguna de les organitzacions abans esmentades, indiqui a continuació el nom concret de la/s institució/ns:

Marcant aquesta casella amb una creu estarà atorgant el seu consentiment perquè, de forma anònima, el seu cas sigui publicat a la pàgina web del SIRECOVI.

Signant a continuació declara que ha llegit l'anterior dret d'informació i atorga el seu consentiment perquè les dades personals siguin tractats per l'Observatori del Sistema Penal i dels Drets Humans, així com cedits a les organitzacions indicades anteriorment.

Firma:

Nom i cognom:
DNI/NIE/pasaport:

Lloc i data:

El SIRECOVI es un Sistema de Registre i Comunicació per a la protecció de víctimes de Violència Institucional. Es posa en funcionament quan es rep una comunicació de que una persona que presumptament ha sofert maltractaments o tortures en espais de privació de la llibertat) o a la via pública per algun/a agent de l'autoritat.

El SIRECOVI és un sistema creat i gestionat per l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans, Centre de recerca de la Universitat de Barcelona (UB).

En rebre una denúncia l'equip de l'Observatori seguirà una sèrie de passos, entre ells aconseguir el consentiment de la persona afectada per actuar, i després registrarà el cas. Seguidament, es comunicarà davant institucions públiques i organitzacions socials, nacionals i internacionals de protecció de drets humans alertant-les de la situació perquè iniciïn procediments de protecció de la víctima de tortures o maltractaments.

El SIRECOVI no constitueix un mecanisme processal, no pot ser part ni tramitar processos penals ni judicis.

PART IV

FORMULARI DE COMUNICACIÓ

DENUNCIA- HO!

SI HAS ESTAT VÍCTIMA DE VIOLÈNCIA INSTITUCIONAL, O CONEIXES A ALGÚ QUE HO HA ESTAT, EXPLICANS EL CAS I ANALITZAREM LA TEVA SOLLICITUD.

INFORMANT

Tipus: Víctima Advocat/a Organització Familiar/Amistat Testimoni

Nom: **Cognoms:**

Telèfon: **Adreça de correu electrònic:** **Col·legi d'Advocats:**

Nom de l'organització: **Vincle:** **Nº de Col·legiat/a:**

De qui va obtenir la informació que ens aporta? Informació directa de l'afectat Familiars o amics Testimonis

IDENTIFICACIÓ DE L'AFECTAT I FETS DENUNCIATS

Nom de la víctima: **Cognoms de la víctima:**

Sexe: Home Dona **Edat:** **Nacionalitat:**

Tipus de lloc: **Nom del lloc:**

Descripció dels fets comunicats:

La víctima ha rebut atenció mèdica: **Presumpta agressor/a:**

Aquests fets han estat denunciats davant d'alguna instància judicial:

Escriu el contingut de la imatge

Marcant aquesta casella declara que ha llegit l'anterior [det d'informació](#) i que en clicar el botó "enviar" atorga el seu consentiment perquè les dades personals siguin tractats per l'Observatori del Sistema Penitenciari i dels Drets Humans, així com cedits a les organitzacions indicades anteriorment.

Si no desitja que les seves dades de caràcter personal siguin cedides a alguna de les [organitzacions abans esmentades](#), indiqui a continuació el nom concret de la institució:

En cas que sigui vostè la víctima del fet que vol comunicar, marcant aquesta casella estarà atorgant el seu consentiment perquè, de forma anònima, el seu cas sigui publicat a la pàgina web del SIRECOVI.

ENVIAR

